

Genf. — A genfi zsidó diákság egyik csoportja elhatározta, hogy belép a Franciaországban küzdő lenvel légióba. A diákok már a napokban Franciaországba utaznak.

Tel-Aviv. — Pinchas Rutenberget, a Váad Leumi tanácsának új elnöke a Tel-Avivben megtartott sajtókonferencián kijelentette, hogy a Váad Leumi tervei dolgozták ki a zsidó munkanélküliség kiküszöbölésére. A terv több nagyszabású közmunkát beindítást irányozza elő, amelyekhez szükségesek a két amerikai és palesztinai zsidóságok fel.

Stockholm. — Stockholmból érkezett jelentések szerint a német kereskedelmi utazók azt a hírt terjesztik Svédországban, hogy a német-országi gazdasági mekötés óta megszűntek a zsidóüldözések a Harmadik Birodalomban: számos zsidót foglaltak el a koncentrációs táborból és katonai munkálatokat végeztek velük. Az „Oeuvre” című francia lapban Genevieve Tabouis megjegyzi, hogy Németországban külön rendelet jelent meg, amely a zsidóüldözések leállítására irányul.

Jeruzsálem. — Mint ismertetés, a Vaad Leumi, a palesztinai zsidó nemzeti tanács és a Jewish Agency executiveje felhívást intézett a zsidóknak, hogy lemeneküljenek önkéntes védelmi szolgálatra. Szeptember 20-án, amikor lezárta az első toborozási akcióit, összesen 117 ezer zsidó önkéntes jelentkezett Palesztinában, 18-35-ös korosztályokból. Tel-Avivban 35 ezer, Hálifában 16.400, Jeruzsálemben 14 ezer volt az önkéntesek száma, míg a többi kolóniákról és kibucokról rekrutálódott. Vagyis a jelentkezőknek közel a fele a kolóniákról és a chalucit telepítésekről került ki.

New-york. — Az amerikai zsidó munkásság nemzeti bizottsága Newyorkban megtartott legutóbbi konferenciáján elhatározta, hogy egymillió dollárt avált össze a palesztinai zsidó munkásság országos szintű munkái számára. A lenvel származású amerikai zsidók szövetsége elírta az Egyesült-Államok külügyminisztériumánál és sikerült elérnie, hogy akkor, amikor lezárta az utrakodni a világon, olyan megoldás fog adódni ebben a kérdésben, amely mindkét felet ki fogja elégíteni.

Washington. — Dr Stephen Wise, az amerikai zsidó kongresszus és a zsidó vilákkongresszus elnöke, dr Solomon Goldman, az amerikai Cionista Szervezet elnöke és Louis Linskv, a cionista exekutív vezetője a Jewish Agency és a Cionista Világszervezet nevében küldött levelet a külügyminiszternek, valamint a washingtoni angol nagykövetségnek, akikkel megbeszélést tartott azokról a problémákról, amelyek a mai helyzetből adódnak zsidó szempontból.

Budapest. — A zsidó törvény tervezetében legalább 50 ezer zsidó tisztviselőt kizárták az állásból. Ezek helyének betöltésére nem tudnak találni képzett zsidó nemzsidót. Különösen a zsidó orvosokat szította a törvény. Tudvalevően husz évig nem vesz fel új zsidó tanulókat az orvosi kamara, viszont a jelenlegi zsidó tanítói nem változtathatják meg lakóhelyüket. Fiatalkorúak százaival veszítik el kenyereiket, mert egyetlen kórházban sem fogadják el a zsidó tanulókat. Ugyanez a helyzet az ügyvédekkel is. A 4600 tagot számláló mérnöki kamarának 1600 zsidó tagja van, vagyis 35 százalék. Ezek most mind el kell hagyniuk állásaikat. Mintegy negyven ezer a száma azon újságíróknak, íróknak és művészeknek, akiket ugyancsak megfosztottak kenyertől a zsidó törvény.

Kaunas. — Turmony nevű lengyel és a Zemgale nevű lett határvidékek közötti 1500 méteres utat sűrű tömegben lenték be a menekültek, akiknek nagy része zsidó. A lerongyolódott, lelkiileg és testileg megfáradt emberek azonban nem menekültek, mert a lett hatóságok szigorú határzárt rendelték el és senkinek nem engedték meg a belépést Lettországra területére.

Riga. — A Joint rival megbízottja közölte a központtal, hogy felvette a tárgyalásokat a lett kormányral a Lenvelországból menekült zsidó behoztatásáról illetően. Ugyanakkor folynak a tárgyalások Kaunasban a litván hatóságokkal. A menekültek segélyezésének ellenőrzése céljából a központ M. Beckelmann személyében megbízottat küldött a Balti-államokba.

BUN DE IMPRIMAT. „GRAFICA”, ORADEA

— Egy nagyművész halálára. Semini-accerei ünnep délutánján temették el Marosvásárhelyen az egész zsidó város társadalomának részvétele mellett Mandl Mór volt hitközségi elnök feleségét, született Herczfeld Cilit, aki 67 éves korában hunyt el. Mandl Mórné hosszú évek óta elnökölt és éltelem eleme volt a marosvásárhelyi ortodox zsidó nőegyletnek. Évtizedek óta nyitott ajtó várta házában minden szegény embert, s nem volt Marosvásárhelyen olyan jótékonyági akció, amelyben Mandl Mórné vezető szerepet ne játszott volna. Még a szülői házból hozta magával a hamisítatlan zsidó szellemet, amelyet egész életén át hűséggel ápol. Edesapja Rab Elie Herczfeld igen tekintélyes szilagy-somlyói talmudtudós volt. Mandl Mórné gyermekeinek is a legdagadabb tradícionális nevelést adta. Gyászolják fiait: dr Mandl József belgyógyász, dr Mandl Ernő konzervgyáros, Mandl Margit, férjhez ment Groszman Jenőné Nagyváradon, valamint férje, a marosvásárhelyi zsidóság vezetője, akivel több mint négy évtizeden át a legharmonikusabb családi életet éltek. (g. s.)

— „A háború óta helyreállt a rend Palesztinában.” (London.) A „Great Britain and the East” című angol lap, a gyarmatügyi minisztérium felhívatalosa többek között rámutat arra, hogy a háború egyik kihatása volt a rend és az egység helyreállítása Palesztinában. Az arabok és a zsidók egységesen állanak a közös veszedelemmel szemben és a belső zavargások szinte megszűntek tekinthetők. Palesztina jövőjének kérdése, amely nemrég még akut probléma volt, amely keserű ellentéteket robbantott ki Palesztinában és annak határain kívül is, egyszerű elméleti kérdés ma. Reméljük, hogy akkor, amikor béke fog uralkodni a világon, olyan megoldás fog adódni ebben a kérdésben, amely mindkét felet ki fogja elégíteni.

— Halóközös. Hosszas és kínos szenvedés után hunyt el Beliu községben Werner Zoltán 33 éves korában, aki sokat fáradozott a szegények érdekében és halála ezért is osztatlan részvényt kellett az egész környék zsidósága körében. Temetésén Kaufman Nátán beliuai főrabbi és Salamon Mór ineuai — helyettes — főrabbi tartottak szívembarkoló gyászszónoklatokat, méltatva a 33 éves korában elhunyt Werner Zoltán érdemeit, aki özvegyet és két kis árvát hagyott hátra.

פטר הורה
וארבע נעי נכס פיו דער קהלה הודושה
מאכיעב מאראמאריש. דאדער ערובען וור
יעדען וור אדער נעמיינדע וועלכע עשוואס א
רדיעה האט דוועס בעענינדע ואל וואמארט פער-
שטענדיגע דיא נכאס פער אדרססע:
LERNER LAZAR
Moiseu
Judejul Maramures

NYILT-TÉR*)
NYILATKOZAT. Alulírott, aki két éven át önzetlenül, időt, fáradságot nem kímélve dolgoztam az Ujczionista Szervezet és alapjai számára, fizetség és köszönetképpen támadásban részesültem a szervezet részéről, amelyet a legérellyesebben visszautasított és gondoskodom arról is, hogy a rágalmozók a bíróság előtt nyerjék el méltó büntetésüket. Ezért megírtam a feljelentést a nagyváradi ügyészségnek úgy a bukaresti vezetőik, mint Horvát Géza petrozsényi lakos ellen. Párkas Péter.

* E rovatban közölték nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

H-U-M-O-R

Chelmi bölcsességek

CHELMBEN TEMPLOMOT ÉPÍTENÉK.
A chelmiek egyszer elhatározták, hogy egy szűk, új templomot építenek. A pénz hamarosan összegyűjtött és rövidesen fel is épült a templom. Mikor azonban a kifestésre került a sor, a chelmiek pártokra szakadtak. Egyik része azt ajánlotta, hogy a templom falát szép képekkel tarkítsák, míg a másik része ragaszkodott ahhoz, hogy a falat egyszerűre fessék. Minthogy évekig nem tudták megegyezni, elhatározták, hogy Dintórához fordulnak, amely ügy döntött: — A templom falát fessék előbb ki szép képekkel, aztán az egészet meszeljék át egyszerűre, hogy a képek ne látszódnak. Így mindkét pártnak kívánása teljesült. — A chelmiek megnyugodva távoztak a Dintóra döntése után.

CHELMBEN MIKVÉT ÉPÍTENÉK.
Chelmben a hitközség elhatározta, hogy rituális fürdőt építtet. Fel is épült szépen a mikveh, de a befejezés előtt ellenetek támadtak a hívek között. A hívek egyrésze azt kívánja, hogy a mikveh padlóját gyalulják meg, míg a másik rész nem akart beleegyezni a gyalulásba azon a címen, hogy a vízből kiflóó chelmiek a sima padlón könnyen elcsuszamlanak. Az ellenpárt viszont azzal érvelt, hogy ha nem gyalulják meg a padlót, akkor a chelmiek csupasz lábába belemeleg a sok kiálló szálka.
Így folyt évekig a vita és Chelmben zsidó alatt nem volt mikveh. Végre elhatározták, hogy Dintórához fordulnak, amely a felek meghallgatása után a következő döntést hozta: — A mikveh padlózatának egyik oldalát meg kell gyalulni, aztán sima oldalával letéle teiszegezni. — Így mindkét félnek igazsá lett.

A chelmiek elégedetten távoztak a kiengesztelő ítélet után.
TÜZ CHELMBEN.
Chelm egy éjszaka arra ébredt, hogy a helysét központjában nagy tűz van. Tanácskozn kezdek régi chelmi szokás szerint, hogyan lehetne a tüzet eloltani. Végre úgy határoztak, hogy mindenki a tűzhöz vízzel összes ruhadarabjait és azzal elfolyt a lángokat. A chelmiek valóban tűzbe vetették ruhájukat, de ettől a lángok még magasabbra csaptak. Hosszu tanácskozás után, úgy döntöttek, hogy mindenki megölti zsebé vizet és úgy oltják el a tüzet. Mikor ez sem használt, künködni kezdek a tűzbe, anélkül, hogy eredménye lett volna. Ekkor véletlenül vízzel letesztelték Chelmben, gyorsan vedreket keríttek, vizet hozott a tűzhöz és hamarosan eloltotta a tüzet. — A chelmiek nagyon csodálkoztak ezen a különös tüztúzlán.

LOPAS CHELMBEN.
Chelmben lopás történt. Az egész község kivonult, hogy megtalálja a tolvajt. Végre valóban sikerült megcsinálni. A chelmi bölcsék ekkor észlelték és három nap és három éjjel tanácskoztak, hogy mit csináljanak a tolvajjal. Elhatározták végül, hogy bezárják egy üres szobába és egy évig nem adnak neki enni, míg csak meg nem hal. Így is történt. A tolvajt bezárták a szobába, a hitközségi elnök kétszer is ráfordította az ajtóra a kulcsot.
Egy év múlva egész Chelm jelenlétében kivitték a szobát. Legnagyobb meglepetéssel látták, hogy a szoba üres. A tolvaj nincs sehol.
A chelmi bölcsék erre újra összejűttek és megállapították, hogy a tolvaj nem volt chelmi. Ezt onnan gondolták, mert az ablak nyitva volt...

HOGY PUSZTULTAK EL A CHELMI OKOSOK?
Egy napon Chelm uccán a község legnagyobb meglepetésére feltűnt egy macska. Chelm népe eddig még sohasem látott macskát. Összegyűttek hát a helység híveit és három éjjel és három napot át, ülték a fejüket, hogy mit csináljanak az új lövevényvel. Végre is úgy határoztak, hogy kiviszik a macskát a folyó partjára és a vízbe vetik. Másnap azonban csodálkozva látták, hogy a macska újra visszajött Chelmben. Újra összejűttek hát a bölcsék és most három éj és három nap után úgy döntöttek, hogy az egész község megy ki a folyó partjára és a macskával együtt elmerülnek a vízbe, hogy megszabaduljanak ettől a különös állattól. A kísérlet most is csak felerészben sikerült. A chelmiek ugyan belefulltak a vízbe, de a macska újra portra uzsott.
A monda szerint ekkor pusztultak ki Chelmben az utolsó bölcsék.

ELETCÉL
Egyik zsidó azt mondja a másiknak:
Az én életemnek most már csak egy célja van. Szeretnék a családomnak, amely Kolozsváron él, egy levelet írni.
— Na és — kérdi a másik — mi akadály van ennek?
— Mert Palesztinából szeretném írni.

NÉPUNK

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

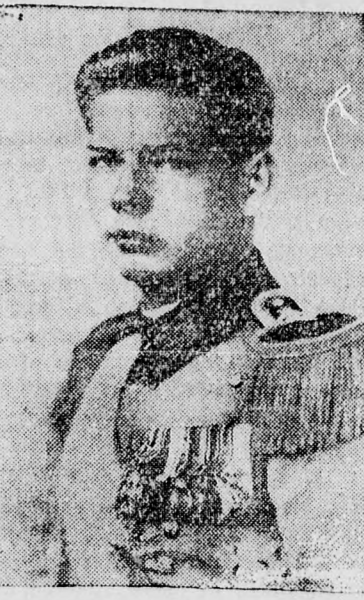
135.900

A legszebb tudományok egyike a statisztika. Szép, mert számokkal dolgozik, mert mindennel meggyőzőbbek a számok, de ugyanakkor bűnös tudomány is, mert semmivel sem lehet úgy zsonglörösködni, mint éppen a számokkal. Mi zsidók szeretjük a számokat, igen sok számoló zseni volt és van közöttünk és mi volna más Einstein korszakos alkotása, a relativitás elmélete, mint a legmagasabbrendű matematika.

Ezrel szemben nagy általánosságban, mi zsidók inkább a „körtést” szerettük eddig. Kevés számmal dolgoztunk népi életünk megnyilvánulásai között, mert soha nem volt olyan számmal dolgozó, amely sok örömmel töltött volna el bennünket. A Szentírás-ban ugyan vannak számok, így a szinajhegyi kinyilatkoztatás 600.000 embere, de azota kit töltött volna el boldogsággal az, ha pontosan tudja, hogy hány zsidó szenvedett a római arénákban marlithalált, amikor elhurcolták Jeruzsálem legjobbjait a légiók. Vagy talán nagy öröm volna-e nekünk, ha „pontosan” tudnánk, hogy a spanyol inkvizícióknál hányan haltak meg és hányan menekültek, vagy tértek át? Vajjon a középkori üldözések, vagy az újabbkori keleteurópai pogromok rettenete csökkene, úgy hiszik inkább növekedne, ha tudnánk, hogy Chmielnizék, vagy korunk Peljúrja nem kétszáz, hanem annál is több ezer zsidót mészárolt le? Nem, mi zsidók ezért gyűlöljük a számokat, mert a rólunk szóló számok — veresek és keservesek.

De most mégis szimpatikus kezd nekünk lenni a statisztika és ezt is Palesztinának köszönhetjük. Így szimpatikus szám nekünk, amit Tom Williams alsóházi képviselő egyik interpellációjára adott Macdonald gyarmatügyi miniszter. Azt kérdezte a képviselő, hogy hány illegális bevándorló lépett az utóbbi időben a zsidóság földjére? A miniszter pontosan válaszolt és azt mondotta: 6300 az illegálisnak száma, akik rövid idő alatt akadálymentesen jutottak be és akik közül egyetlen egyet sem utasítanak vissza. Végre szimpatikus zsidó szám. Annál is inkább, mert ez nem foglalja magában a certifikált bevándorlókat.
De még ennél is örvedetesebb az, amit a Jewish Agency központi irodája jelent: 135.900 zsidó férfi és nő jelentkezett önkéntes hadiszolgálatra Palesztinában. A zsidó nem katonanép. Ez nem is csoda, hiszen évezredek óta — mint népi egység — távol állott a katonai szellemtől és gyűlöli a vért és erőszakot. A könyv népe, nem szereti a háborút és magasabb etikai szemszögből nézi a világ eseményeit, mint — mondjuk — a teutonok. De amikor kell, akkor ennél a problémánál is megállja helyét. Újra hatszáz ezer főt nyeregől van szó. De ezek nem Egyiptomból jöttek össze, hanem a világ minden részéből és ezek nem negyven évig tévelygnek a pusztá-

Románia trónörököse nagykoru lett

Mihály nagyvajda születésnapjának ünneplése

Október 25-én telttelt be Mihály nagyvajda tizennyolcadik életévét és az ország és a királyi ház törvényei szerint ezen a napon nagykoru lett Románia trónörököse. Egy trón várományosa mindég és mindenkoron a legirigyletebb teremtmények közé tartozott. Nincsen annyi felelősség vállain, mint felséges atyjának, de előkészült önmagát a nagy feladatra. Egy ország élén állni, különösen a mai időkben, nem csupan „uralkodást” jelent, hanem rendkívül sok magasrendű feladatot, élelcélt és történelmi elhivatottságot. Mihály nagyvajdát. Öfelsége II. Károly királyunk úgy látta elő nagy és történelmi feladatra, hogy azt egy modern uralkodó tessz. Ericsen, előrelátóan, szigorúan és mégis rendkívül szeretettel. És a felséges tanácsok termékeny talajra találnak Mihály nagyvajdánál, az ország szeretett trónörökösénél. Már tessz alkotánál fogva is kimagaslik kortársai közül. Szemlélt képességei meg egészen egyedülállóak. Sokat tanul és sokat tud a trón várományosa.

Ha ezek a vesztérhes idők nincsenek, még több külsőséggel ünneplte volna az ország nagykoru trónörökösét. De így, csendben, annál több melegséggel és szeretettel. Ezt az alattvalói szeretet-sugárzást bizonyára érzé O is, Aliba-julia nagyvajdája, a dicső Trón Várományosa, akire az a magaszas feladat vár, hogy a legszebb és legdicsebb örökséget, amelyet valaki kaphat, megörzi, fejlessz, hogy Románia huszmillió lakossága biztos uton haladjon a lehető legnagyobb emberi boldogság felé...

Alattvalói hódolattal emlékezünk meg a nagykoru trónörököséről és tradícionális zsidó szokás szerint kívánunk neki hosszú, boldog életet.

ban, hanem öseikkel együtt kétezer éve és végül, amú legionosabb ezek nem indultak, hanem megérkeztek.

Hatszáz ezer zsidó menekült el az európai sötétségből, s évezredek ismétlődése, hogy most újra úgy kellett eljőjenek új Faradók kegyetlen országából, hogy még a keletlen téstát sem vihették magukkal. És ez a zsidóság már harci rendekbe sorakozik. Nem hódítani, nem más népeket legázni, nem harci kürtöl futni, hanem csak megvédeni azt a kis földet, amelyen „élni, vagy halni kell.”

135.900 jelentkező közül, százezer a férfi. És mind önkéntes. Nem kényszer viszi őket a zászlók alá, hanem a jó ösztön és a zsidó föld iránti végtelen szeretet. A kék-tehér zászlós sorozóhelyiségek körül, lelkes emberek ezrei tolonganak. Estéknint egész zsidó ezredek vonulnak fel, stramul, lelkesen, fegyvelvezten. Szólnak a tisztek szipai, kemény katonás léptek csatlannak az aszallat. Már kiképzetlen állanak őr több mint huszezen. És jönnek mind sorra. A zsidóságnak százezer hadserege lesz.
Végre kezdenek kedvesek lenni a szá-

mok. Kezd szimpatikus lenni a statisztika száraz tudománya. És kezdünk mi is kíváncsiak lenni. Végre nem pogromáldozatok és nem kiüldözöttek számaról kell írjunk, hanem a zsidó új honfoglalás méreteiről. És ezerszer elnézzük ezeket a számokat. Ennyi, meg ennyi új bevándorló, ennyi meg ennyi, — a zsidó hadsereg létszáma.

Eddig mindég ellenségeink számoltak bennünket. Hány zsidó él az országban, mennyi ebből a kereskedő, a gyáros, a bankár. Polyton számolgtatnak bennünket még ott is, ahol fokozottan kevesbedünk. Hányan vagyunk itt és hányan lehetünk ott? Milyen az „objektív” és mennyit mondunk mi. Mind kínos-keserves nekünk. Mert mindig az a reitén: sokan vagytok...

Végre itt olyan számok vannak, amivel mi vagyunk megelégedve, s amelyre mi magunk büszkék is vagyunk. 6300 illegális és néhány ezer legális új bevándorló, 135.900 zsidó a véderőben. Végre, végre — örvendetes zsidó számok. Talán nekünk is érdmet fog még jelenteni a statisztika száraz tudománya!

A történelem megismélti önmagát

Ki meri azt mondani, hogy a gonoszok utjai szerencsések? Csak látszatra tűnnek annak, de ha alaposan megvizsgáljuk, a nagy világhódítók életét, győzelmeik sorozatát, akkor azt látjuk, hogy végük mindnek egyforma lett: a dicsekedés bukás. Világ fennállása óta még sohasem maradt meg dicőségük feltéhen egy ország, vagy egy győzelmes hadvezér, aki legyőzte ellenfeleit és országot világot hódított. Ideig-óráig lehetnek nagy sikereik, de a végső győzelmeük — a bukás volt.

Igenis, hisszük és valljuk, hogy van igazság, létezik történelmi igazságszolgáltatás. De minél nagyobbak lettek az eredmények, annál gyorsabban jött a bukás és annál nagyobb lett az összeomlás. A történelem etükája azt tanítja, hogy minden tirannus korszaka bukással végződött. Miért lenne korunk nagy tirannusának vége más? Talán most már nem volnának érvényben az örök normák? Ami sok-sok évezreden át igazság volt, az ma már téves beállítottság lenne? Nem hinnénk, mert akkor meg kellene igazolnunk a mindent átfogó természetit ünemény. Mikor már térdrehullottak előtte népek és trónok dőltek össze és amikor még csak a nyakas Angliát akarja megtörni. S jött egy hatalmas vihar és a „legyőzhetetlen armádia” semmivé lett. Vége lett az uralkodásnak, a diktatúrának és az erőszakos uralom eszméje lefűtött az európai horizontról. S vele együtt pusztult el a spanyol dicsőség is. Jelentéktelenné zsugorodott össze a világszóló spanyol dicsőség...

Azután történelmi sorrendben következett Kara Musztafa, a török sátrapa. Előbb meghódítja hadserége élén a Balkánt, majd jön Kelet és Közép-európa. Leigáza már Magyarországot és mindég győzedelmes hadserégével már Bécs kapuit ostromolja. Egész Európa reszket. Kara Musztafával szemben csak miniatűr hadsergek állanak szemben. Már reszket a gallok népe is, még London is aggodik. A loj-vagkornak vége Ausztria, a legközelebb fenyegetett Ausztria segítségére nem akar senki sem sietni. Mindenkinél van elszámolási felője vele és annyira gyűlölik, hogy még a nagy közös ellenséggel szemben sem akarják megvédeni. XIV-ik Lajos követe utján figyelmeztet Lengyelországot, hogy ne segítsen Bécsen. De Szobieszky János mégis összegyűjtí e rejéit és megsejti az osztrákokat. Az utolsó pillanatban érkezik. 1683-ban Bécs alatt, a Kahlenbergnél döntő harara kerül a sor és megállítja a török világhódítót.

Kara Musztafát legyőzik. Egész uralkodása alatt most először és akkor is végetesen. Vége lett uralkodásának, a törökök megszabadulnak Kara Musztafa varázsa alól és ezzel örökre véget vetett a török hegemoniának is egész Európában.

Azután jött Napoleon. Bonaparte Napoleon, a kis korzikai. Macedóniai Sándor nyomdokain halad. Előbb saját francia népének diktátora lett, majd megkezdte hódításait Európaszerte. Poroszország, Itália, Ausztria, Hollandia és a sok kis állam, lázban újí lever. Mindenki térét hájt előtte. Napoleon meghódította a világot. Csak Keleten van még egy nagy ellensége. Oroszország. És megkezdí a nagy hadjáratot ellene. Elvágik a Moszkva felé vezető uton. Jón 1812, a nagy összeomlás. Világrészek ura, a nagy, a híres grand armée parancsolója, a zsenitális hadvezér eljut Waterloo-ig. Minden összedől. Világrak n, világhódítás. Mindennek vége, s megmarad a sziklatok, a távoli Szent-Ilona szigetén...

Összeomlott ez is, mint kártyavár...

Végül 100 év telik el, míg II. Vilmos gondolja el azt, hogy legyőzi a világot. 1914. Ott van a hatalmas német hadsereg, amely mindent megvalósítja. És győz is. Elfoglajja a balkáni országokat, melyen bennvannak seregei orosz földön, meg Páris kapuit döngetik már. Jón Marne és utána a külsőleg vége. Összeomlott a hun veres utóda, II. Vilmos birodalma is, Verdun-nél véres féffel tántorodik vissza. Jón Versailles és még most is meglévő doorní magány... Napjaink tanulsága ez...

Zchajr fmajsz ajlom, binú snajsz dejr vodajr... Emlékezzünk régi világokra, hogy tanuljunk és okuljunk belőle. Ezt tanítja a történelem vasleglkával bekövetkezett az, hogy az uralkodók össze kell omlani, csúdtól kell mondjon a tirannizmus. A zsarnokság nem tudja boldogítani a világot. Nincsen hasznára sem a világnak, sem hazájának, sem önmagának. Minden diktátornak és minden uralma előtt levő hordának vége kell legyen. A történelem ismétlődik. Csak egy tévedés, csak egy líba a számításba és minden összeomlik... vége lesz mindennek.

mai diktátor is — hogy előbb a brit sziget akkortólban feltörő hatalmát kell először megszorítani. Különben is rokona ült ezúttal az angol trónon, a szerencsétlenvégű Stuart Mária, a skót királynő, akinek tragikus halálát is meg kellett bosszulnia. Bosszuról volt szó és még valamitől — miként mostan. A tengerek uralmáról. A dicsőség Amerika minden aranyát felhabzóuló büszke és aristokratára Spanyolország nem bírte, hogy a világtengereken megerősödjék Anglia. És II-ik Fülöp elindult a világhódító utra. És valóban: birodalma határain nem nyugodott le a nap sohasem. Elindult a „legyőzhetetlen armádia” és az egész világ rettegett. Maga Anglia is gyenge volt még, alig volt a kereskedelmi flottája.

S amikor 1558-at írták, az angol heroldok tudatára adták London népének, hogy a nagy armádia flottája ott áll a partok előtt. Londonban rémült pátiak uralkodtak. Mindenki szalad amerre lát. Félnek, mert az inkvizíciós király kegyetlenkedésének híre járt már. S ekkor: igen ekkor, világrakalmának tetszőlőn jön egy természeti ünemény. Mikor már térdrehullottak előtte népek és trónok dőltek össze és amikor még csak a nyakas Angliát akarja megtörni. S jött egy hatalmas vihar és a „legyőzhetetlen armádia” semmivé lett. Vége lett az uralkodásnak, a diktatúrának és az erőszakos uralom eszméje lefűtött az európai horizontról. S vele együtt pusztult el a spanyol dicsőség is. Jelentéktelenné zsugorodott össze a világszóló spanyol dicsőség...

Azután történelmi sorrendben következett Kara Musztafa, a török sátrapa. Előbb meghódítja hadserége élén a Balkánt, majd jön Kelet és Közép-európa. Leigáza már Magyarországot és mindég győzedelmes hadserégével már Bécs kapuit ostromolja. Egész Európa reszket. Kara Musztafával szemben csak miniatűr hadsergek állanak szemben. Már reszket a gallok népe is, még London is aggodik. A loj-vagkornak vége Ausztria, a legközelebb fenyegetett Ausztria segítségére nem akar senki sem sietni. Mindenkinél van elszámolási felője vele és annyira gyűlölik, hogy még a nagy közös ellenséggel szemben sem akarják megvédeni. XIV-ik Lajos követe utján figyelmeztet Lengyelországot, hogy ne segítsen Bécsen. De Szobieszky János mégis összegyűjtí e rejéit és megsejti az osztrákokat. Az utolsó pillanatban érkezik. 1683-ban Bécs alatt, a Kahlenbergnél döntő harara kerül a sor és megállítja a török világhódítót.

Kara Musztafát legyőzik. Egész uralkodása alatt most először és akkor is végetesen. Vége lett uralkodásának, a törökök megszabadulnak Kara Musztafa varázsa alól és ezzel örökre véget vetett a török hegemoniának is egész Európában.

Azután jött Napoleon. Bonaparte Napoleon, a kis korzikai. Macedóniai Sándor nyomdokain halad. Előbb saját francia népének diktátora lett, majd megkezdte hódításait Európaszerte. Poroszország, Itália, Ausztria, Hollandia és a sok kis állam, lázban újí lever. Mindenki térét hájt előtte. Napoleon meghódította a világot. Csak Keleten van még egy nagy ellensége. Oroszország. És megkezdí a nagy hadjáratot ellene. Elvágik a Moszkva felé vezető uton. Jón 1812, a nagy összeomlás. Világrészek ura, a nagy, a híres grand armée parancsolója, a zsenitális hadvezér eljut Waterloo-ig. Minden összedől. Világrak n, világhódítás. Mindennek vége, s megmarad a sziklatok, a távoli Szent-Ilona szigetén...

Összeomlott ez is, mint kártyavár...

Végül 100 év telik el, míg II. Vilmos gondolja el azt, hogy legyőzi a világot. 1914. Ott van a hatalmas német hadsereg, amely mindent megvalósítja. És győz is. Elfoglajja a balkáni országokat, melyen bennvannak seregei orosz földön, meg Páris kapuit döngetik már. Jón Marne és utána a külsőleg vége. Összeomlott a hun veres utóda, II. Vilmos birodalma is, Verdun-nél véres féffel tántorodik vissza. Jón Versailles és még most is meglévő doorní magány... Napjaink tanulsága ez...

Zchajr fmajsz ajlom, binú snajsz dejr vodajr... Emlékezzünk régi világokra, hogy tanuljunk és okuljunk belőle. Ezt tanítja a történelem vasleglkával bekövetkezett az, hogy az uralkodók össze kell omlani, csúdtól kell mondjon a tirannizmus. A zsarnokság nem tudja boldogítani a világot. Nincsen hasznára sem a világnak, sem hazájának, sem önmagának. Minden diktátornak és minden uralma előtt levő hordának vége kell legyen. A történelem ismétlődik. Csak egy tévedés, csak egy líba a számításba és minden összeomlik... vége lesz mindennek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Alak azt hiszik, hogy az erőszak uralma örök lehet, azoknak álljon itt tanulságul, az évezredek folyamán feltűnt diktátorok sorsa. Korunk diktátora is úgy fogja végezni, mint a többiek.

Schorr, varsói főrabbi tragikus halála

Ha nyugalmas időket élünk, akkor nem kellene olyan hatalmas feltűnést a zsidó világban Mózes Schorr varsói főrabbi halála, mint így, amikor rövid, de annál véresebb háború dult lengyel területen, de különösen Varsó körül. Schorr főrabbi markáns nagy egyénisége volt a lengyel zsidóságnak. Igazi nepevezér, aki egy három és félmillió zsidóság legnagyobb tekintélye volt. Mindég a nép között és a népet él, szívvel-lelekkel szolgált nem csupán a vallást, amelyhez a végtelenségig ragaszkodott, hanem a zsidó népet is, amelyet mindenekelőtt szeretett.

Jellemző a lengyel zsidóság vezetőire, hogy az ideérkezett hírek szerint, nem akad egyetlen jelentős lengyelországi zsidó vezető, aki elhagyta volna posztját. Kitarítottak a végtelenségig s amikor a német bombavetők kegyetlen és gyilkos tüzet zúdítottak Varsóra, amikor ógyuk ezrei tüzet okádtak a milliók fővárosra, akkor valamennyien kitarítottak a zsidó tömegek mellett.

A most elhunyt főrabbi mindenkor halálmegvető bátorsággal harcolt a zsidóságot. „A Népnünk” is megírta annak idején, hogy amikor fellángolt az antiszemitika hullám Lengyelországban, amikor a gettópadok és vágtatási lilalom miatt a zsidóság elkeseredése tetőikre hágott, ekkor az egyik varsói úcnacn őt is megfogadták a lengyel haligánok, meglepőesték szakállát és véresen menekült el a merénylő színhelyéről.

Schorr Mózes főrabbi együtt szenvedett a zsidó néppel, kivette részét abból a kevés jóból és abból a sok rosszból, amely a lengyel zsidóság osztályrésze volt. Most is, dokumentumok bizonyítják, hogy elhagyhatta volna a lengyel fővá-

LEITNER ZOLTÁN: AGYMŰTÉT

Oliverona stockholmi professzor egyik műtétének leírását olvastam éppen Szálender Báruh nyegedéves orvostanhanglato a varsói egyetem sokablakos tantermében, amikor óriási zaj ütötte meg fülem. Mintha lifusokor regények hősei, a szü-indentőnek indultának rohama a fehérbőrűek ellen. Alakcsórömpölés, rejtentő csapkodás, ordítás és elfoított fakkiáltások hangzottak be az orvosegyetem hűvös és csendes tantermebe. Baruch felgyúlt és azt hitte, hogy pillanatok alatt elmúlik az egész zaj. De alig-hogy újra ráhajolt a stockholmi tudós könyvére, hatalmas erővel kicsapódott az ajtó és Oberinszky Dzsizsláv lengyel diákvézer alakja lett látható. Mellette és mögötte ordító tányérsapkás lengyel diákok, közöttük néhány fiatal zsidó fiú, akik szintén az egyetem hallgatói. Kegyetlenül ütötték őket, te szorították kezüket és úgy csapták állon őket, tizen egy ellen. Vézeg fejek és kezek, lihégés és rémületesül táglult szemek, meg őrdőgi röhög a lengyel diákok részéről, amint a kisebbbégben levőket ott és úgy ütötték-verték, ahol érték.

Baruch felugrott helyéről, becsapta a könyvet, ahol éppen azt írja le a tudós, hogy miképpen kell az agydaganatot kioperálni anélkül, hogy az embernek ezt, az orvostudomány szerint „legnevesebb ré-

Ovakodni könnyebb mint gyógyítani!...

rost, de nem lelte. Zalesky, a párisi lengyel kormány külügyminisztere kijelentette, hogy a lengyel kormány tagjai, mielőtt elhagyták volna a lengyel fővárost, felajánlottak egy helyet különvonatukon Schorr főrabbinak. A főrabbi kijelentette, hogy ilyen rettenetes helyzetben nem akarja magára hagyni hitközségét és hivatelt. Ott is maradt és e pillanatban nem tudni, hogy mi okozta hirtelen halálát. Vajjon nem-e a megszálló német csapatok vegzatúra okozták halálát, vagy a sok izgalom vetett véget oly korán értékes, dicső életének? Kétségtelen, hogy korunk egyik legkiválóbb zsidója volt, akinek halála a legrosszabbkor következett be. Talán soha nem volt oly nagy szüksége a lengyel zsidóságnak arra, hogy vezetői legyenek, mint ezekben a keserves napokban. Amikor kettévágták a nagy zsidó közösséget és egyik resze, a hillerista Németország uralma alá került, a másik része pedig a vallásellenes szovjethez. Történelemtudósok évtizedes kutatására lesz szükség, amíg napjaink minden lengyelországi zsidójának tragédiája fel lesz derítve. De Schorr főrabbi halálával kapcsolatosan előbb tudunk meg minden részlelet, amelyet majd közölni is fogunk.

Ezutalt álljon itt a kiváló nagy ember életrajza.

Mózes Schorr 1874-ben született Przemyslben és 1910-ben a lembergi egyetemen a sémita nyelvek docense lett és 1916-ban egyetemi tanárrá nevezték ki. 1923-ban választották meg varsói főrabbinak. 1926 óta mint a varsói egyetem sémita filologia tanára és minden irányban „enakiváló” ének iradalmi tevékenységet fejtett ki. 1928-ban a zsidó tudomány intézet rektora lett.

Tudományos művei közül megemlítenők: „A zsidók szervezete Lengyelországban”. Majd megjelent művei közül

biró? Elmegy az edény és porcellánkereskedésbe és vásárol egy teljes háztartási felszerelést. S mikor már minden együtt van, ír a felesége anyjának, hogy már jöhet, „köser” a ház, jöhet és ehét.

Zsidó szempontból lehet egy ilyen házasságot kritizálni és a vallásos zsidó anyák szerint nem egy „anyádóm”, ha a lánya nem zsidóhoz megy feleségül, de ha már így van, akkor szép gesztus ez, emelkedett szellemre és humanitásra vall. Elvőgre az még nem is zsidó bűn, ha valaki nem szeret anyósát és lehet, hogy vannak zsidó nők, akik inkább „eltréfliznek” edényeket, csak-hogy anyósuk ne látogassa meg őket...

A „gerer” rebbe él

Aki nem tudja, annak talán nem érdekes a hír, amely most nagy örömet kelt a chassidikus világban: a „gerer” rebbe él. Miért ne élne? — kérdezhetné a cinikus hétköznapi ember. Viszont ha tekintetbe vesszük, hogy kicsoda vihar ölt Lengyelországban és hány nagy zsidó vezetőférfi vesztette életét, akkor valóban némi vigaszt nyújt az összzsidóság számára, hogy egy ilyen világlekintély, mint a „gerer” rebbe életben van és szovjet-orosz területen tartózkodik.

Külön érdekesség, hogy miképpen tudták meg, hogy a rebbe él. Palesztinából átjött Romániába diplomáciai utlevéllel a braziliai konzul, aki Jeruzsálemben képviseli a brazil köztársaságot. Elment Wisznitzbe, a szovjet-román határra, hogy híreket halljon felőle. Majd amikor nem voltak eléggé megbízhatók ezek az értesülések, akkor átment Kutymba, amely lengyel határállomás volt, most pedig szovjetcsapatok szállták meg, innen folytatta tovább a kutatást, míg végre Moszkvából szerzett értesülés szerint a „gerer” rebbe él és nem esett bántódása.

Már sokszor írtunk erről a világnagyságról és híres családjáról. A Gerer rebbe, család néven Alter, sokszáz ezer hívet mondhat magának az egész világon. Egyedül Lengyelországban van 150 000 chassid, aki esküszik rá. Azért hívják „gerer”-nek, mert Izsák Maier ben Izrael, a családalapító a Gora Kalvarija (Ger) városkából való volt, de ő már Varsóban született. Csak halála előtt tért

vissza Ger-be. Izsák Meier korának egyik legnagyobb talmudtudósa volt. Chidusé RIM címen jelent meg öt kötetes műve, 1860—70 között. Annycsa szerették és tisztelték, hogy sokezer fiut neveztek el és hívják ma is még „Icig-Maier”-nek. Ugy ismerték, mint „der alter Gerer Rebbe”, vagy „Chidusé Rim”. Fia 1865-ben korán elhalt, úgy, hogy most unokája, Reb Arje ben Abraham Mordechaj a gerer rebbe.

A gerer-rebbe nem csupán chassidját körében tisztelt világszerle, hanem az ortodox zsidóság körében is, mert az Agudának is lelkes híve volt és a palesztinai építő munkának és jelszáva az volt, hogy minél több chassid telepszik le a Szentföldön, annál biztosabb, hogy annak vallásos jellege biztosítva lesz. Hívei körében mindenkor propagálta Palesztinát és sokan telepedtek le még nyugalmasabb időben az ő inspirációjára a Szentföldön.

A hozzánk érkezett hírek szerint a gerer rebbe érdekében világszerle szét-szórta az élő hívei között mozgalom indult, hogy megkérk a szovjet hatóságokat, hogy engedjék kivándorolni Palesztinába, ahol sok híve él és neki magának is jelentős vagyonkomplexuma van. Ugy véljük, hogy rövid idő múlva, a gerer rebbe kivándorol Palesztinába a szovjet területéről és újra felkeresi hívei, akiket az újabb világvihar még jobban széjjelzört a világba...

Két rövid párbeszéd

Egyik nagyváradi nagykereskedő azt mondja tíz évvel ezelőt az egyikcionista vezetőnek, aki kéri, hogy támogassa Palesztinát:

— Engem nem érdekel az a Palesztina. Hagyjának az urak nekem békét. Elfoglalt ember vagyok, a kenyér után kell járnom, ne vegyék el a drága időmet holmi ilyen furcsa ügyekkel. Ugysem lesz abból semmi. Csak itt néhány ember agál, aki érvényesülni akar, meg kenyérkeresetet és ezért „kódolnak” az embertől. Különbben sincsen erre a célra „főösleges” pénzem. Álom az, amely soha nem lesz valóság. Nem adok és mindenki könnyelmű boldogságot csinál, aki erre a célra pénzt ad... Különbben nekem itt van a szülőházam, itt akarok én is élni, meg a családom is, e

fiam nemsokára készen lesz a külföldi egyetemem és hazajön, majd itt lesz neki is minden, mint nekem...

A másik párbeszéd 1939 október valamelyik napján.

Ugyancsak ez a nagykereskedő, akit következőt nem adott egy banit sem soha Palesztina céljaira, s nem is érdeklődött az ügy iránt, sőt le is nézte, megszóllta e sorok íróját:

— Uram, szeretném, ha fiam Palesztinába költözne. Kész mérnök, de itt nem tud boldogulni. Hallom, — értjük ezt, „halom” — hogy ott szükség van munkásokra, szükség van értelmes, dolgozó emberekre. Jobb lenne neki ott, mint itt. Mennyibe kerül egy hajójegy? Mennyit kell deponálni a konzulátusnál? Vagy lehet szerezni certifikátot?

Nem szóltam neki semmit. Csak gondoltam, hogy nem szegyelem magát uram, most kiküldeni fiát oda, amelynek Ön évtizedek óta semmi jövőt nem jósolt? Aki kinevelte azokat, akik idét és pénzt adoztak Palesztinára. Most, amikor már lendületben van itt a zsidó élet, most már jól jönnek Önnek az a bizonyos Palesztinára. Miért nincs nekünk elég erőnk ahhoz, hogy az ilyen emberek előtt örökre zártan maradjanak a zsidó ország kapui? Ez volna méltó bosszu. De így a sors igazságtalansága az, hogy akik kineveltek, lenéztek bennünket, amikor pénzeresés helyett „cionizáltak”, most nekik van pénzük, hogy kimenjenek, míg mi, akik annyit küzdöttünk a célért, azoknak illen kell végignézni azt, — hogy a sors igazságtalanságát!

— A Lengyelországban esett Mond tábornok rokona volt Lord Melchettnek. Az Evening Standard értesülése szerint Mond tábornok, aki a Krakko körüli harcokban akkor esett el, amidőn csapatait szuronyrohamra vezényelte a támadó németek ellen, rokona volt Lord Melchettnek. Ismeretes, hogy az első Melchett lord még az Alfred Mond nevet viselte. Mond tábornok a lengyel labdarúgó szövetség elnöke volt. Ebben a minőségben ő vezette a berlini olimpiaszra a lengyel válogatott csapatot és az ismertevű rasszista, von Tschammer kénytelen volt távozólina a lengyel csapat zsidó vezetőjét.

fessor kedves tanítványa lett, aki nagy jövőt jósolt a fiatal, tehetséges orvosnak. Talán valamelyik egyetem híres professzora lett volna, ha nem jön közbe az emlékezetes augusztus, amikor Lengyelország elrendelte az általános mozgósítást.

Baruch Szalender most már doktor ur és agy-specialista, felszólítást kapott a stockholmi lengyel követésőtől, hogy azonnal induljon haza, mert a hazának szüksége van jólképzett orvosokra. Baruch doktor érzékeny bucsut vett kollégáitól, akik sok szerencsét kívántak neki és a mitőbbi viszontlátásra! felkiáltással bucsuztak a hadbavonuló kollégáitól. Olivecrona annyira megszerette a varsói zsidó fiút, hogy felajánlotta neki kúzbénjárását ahoz, hogy megszerzi neki a svéd állampolgárságot s akkor nem kell hazamenni. Baruchban felébredt a vágy, hogy maradjon, amikor a gettópadra, meg Ober-tinsky Dzsizslávrá gondol, — de csak egy pillanatra tévőzött. Ekkor eszébe ötlött a varsói sétáló, a fiúk, akikkel együtt hancurozott a keskeny gettó utcákban, eszébe jutott anyja, a szegény öregasszony, akit ki tudja, mikor láthat újra, ha most nem megy haza. Meg aztán a kötelességérzet. Elvőgre szükség van rá annak a sok sebesültnek, akiket egy má háboru szenvedőre ítélt. Az a szürke roham-síak védi ugyan a fejét, de azért mégis...

nem ismer gettót. A lengyel professzorok sokszor nagy zsidó orvosprofesszorok korszakos felledezéséről beszéltek, Ehrlichről, Wassermanról, Isaacról és Winteritzről s ezeknek a héroszoknak fajtstvére nem állhaték le a tudomány csarnokában az urhat-rám, üres fejú lengyel diákok miatt.

Baruch nem jött néhány napig előadást hallgatni. Vári valamit. Előbb nem tudta, hogy mit, de később kialakult benne a meggyőződés, hogy nem ír többé odamenni az egyetemre. Inkább rothadt álmát fog árulni, inkább foltozó suszter lesz, vagy lapulattú könyvtáros, de semmiesetre sem fog ilyea meggyalázott, megéppázott lélekkel az egyetemre menni. Anyja sirt és nem tudja, mit tegyen. De sok őpprenés után mégis támadt egy mentőötlete. Eszébe jutott, hogy egyik nagybátyja még 1903-ben, a nagy orosz pogromok után, bátyival a hátán Hamburgon át New-Yorkba vándorolt. Levelet írt neki az iradalon nagy tengerült városba. Címét már régen tudta, de nem akara- igénybevenni. Amikor a huszas években hazajött egyszer a varsói temetőben nyugvó szülei sírjához, akkor nagy bunda volt rajta és nem tagadta, hogy felvitte az Ursten a dolgát. A Brood-way-n konfekciós üzeme van és jól megy sora. Pápa segít a fiun? — gondolta az anya és még az-rap írtak nagy árku papíron, jiddis levelet és vör-ték a választ.

Négy hét telt el fessült várakozásban. Végre levelet hozott a postás és ez az írás nagyon meleg-hangú és szeretetteljes volt. Fáj, — írta — amint olvastam a gettópadokról és verekedésekről szóló értesítéset, ezért küldök most ötven dollár utiköltséget, hogy Baruch menjen a párisi egyetemre, hogy befejezze orvosi tanulmányait. Kitörő öröm fogadta a jó hírt, Baruch azonnal utlevelet szerzett. A nagybácsi azt is közölte, hogy tanulmányának befejeztéig minden költséget fedez. És Baruch elindult a nagy, ismeretlen városba. Hittel és boldog örömmel ment el. Elvőgre neki nem csupán kenyérkeresetnek kellett a tétel köpeny, hanem hívatást érzett arra, hogy emberterviséret gyógyítsa. Képpeséget és hajlamot arra, hogy a betegek ezreit meggyógyítsa.

Párisban gyorsan haladt előre pályáján. Öseltől örökölt nyílt felfogó képességével nemsokára már tudt volt a francia nyelv tanulásának nehézségén és két évi szakadatlan munka után kitüntetéssel letette a doktorátusát.

Különös hajlamot érzett az agysebészet iránt, alahogy asszociálódott benne az az emlékezetes nap, amikor éppen Olivecrona műtétét tanulmányozta és a diáksapatok vérfőzéji zsidó diákokat terelgettek maguk előtt és „húsi dalokat” énekeltek. Az amerikai nagybácsi is meg volt elégedve az előmenetellel és amikor egy ízben Párisban járt a két év alatt, nagyon megszerette a fiút. Nem is esett nehezére, amikor azt kérte, hogy adjon még költséget arra, hogy Stockholmba fusson, mert az agysebészetben akarja specializálni magát. Olivecrona pro-

Lów Immanuel megszűnt főrend lenni...

Lów Immanuel, a szegedi hitközség főrabbija, aki évek óta a magyar zsidóságot képviseli a magyar főrendiházban: megszűnt főrend lenni. A 86 éves tudós, a nagyírú, tudományos körökben világszerle ismert botanikus, a nagy magyar város kiváló lelki vezére mostantól kezdve megszűnt a magyar zsidóság képviselője lenni a magyar „lordok házában.” Oka és indoka ennek az intézkedésnek a második zsidótörvény, amelyet vele szemben is alkalmaznak.

Hogy kicsoda dr Lów Immanuel a zsidóságnak, arról lapunk főszerkesztője ez év tavaszán nála tett látogatása során részletesen már írt. A szegedi zsidóságnak nem csupán a temploma a büszkesége, hanem ahogy annakidején írtunk róla: a „két lábón járó monumentális katedrális.” Lów Immanuel főrabbi és főiend ezzel a jogfosztással csak emelkedni fog a zsidóság szemében és mégis mélyen sajnáljuk, mert keserű csalódás annak az embernek, akinek atya már résztvett a negyvennyolcas magyar szabadságharcban és akinek családjában tradíció a magyarság, mivel valóban izig-végig átitatott a hazaszeretettől. Erdedemes arról a megszűnt főrendiházi tagságról egy kissé részletesen elmélkedni.

MINEK MOSTAN A ZSIDÓ-KÉRDÉS?...

Felmerül a kérdés, hogy jól meggondolta a magyar kormány, mielőtt ezt a rendelkezést kiadta? Elvőgre, ha jól látjuk — és jól látjuk — a világban az utóbbi időben kezd egy kissé „elhanyagolt” lenni a zsidókérdés. Még a harmadik birodalomban is háttérbe szorult a zsidókérdés. Ma már nincsen ezzel tele az első oldal minden német lapban és a rádióknak is nads az elfoglaltsága. Háboru van és még azt se felejtjük el, hogy Moszkva, la nem is direkt, de indirekt nem kis mértékben befolyásolja a német közvé-

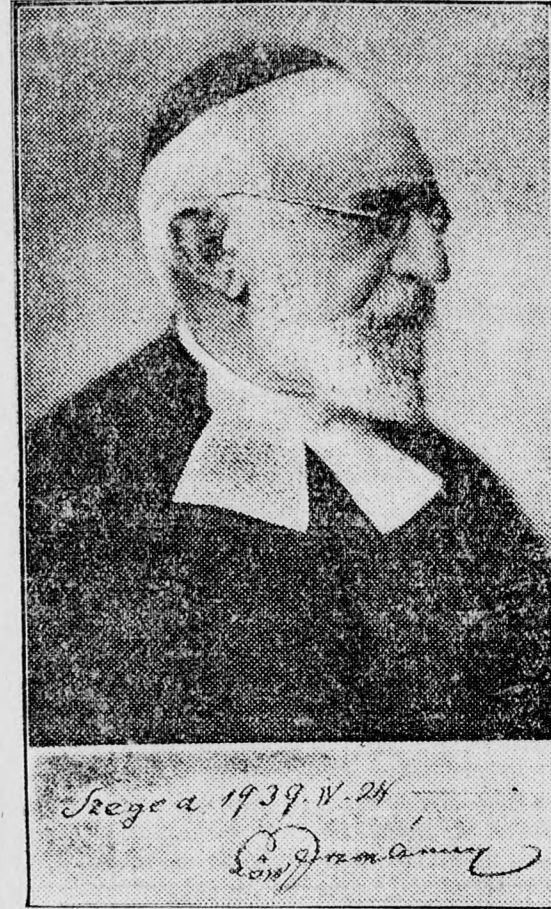
leményt, valószínűleg még Hitlert is. Németországban ma már jól tudják, hogy a szovjet nem szereti, ha tisztességes és ma már 99 százalékban proletárú tett németországi zsidókat, faji és vallási differenciák miatt üldöznek egy számára „szövetséges” államban.

Be kell látnia ma már mindenkinek, akár tetszik, akár nem, hogy ma már a zsidókérdés kezd divatjammal kezdés lenni. Nem foglalkoznak vele, mert most a népek között gigászi küzdelem folyik. Nem egy tízmilliósi ország, mint amilyen Magyarország, hanem egy harmadhatmilliósi tñnt el a förténelem szinpadáról. Nem gondolják ezek az urak, hogy amikor az uszoki szoros másik oldalán szovjet csapatok állomásoznak és az európai konstelláció rendkívül bonyolult és zavaros, hogy épen mostan attól függ a magyar állam jövője, hogy vajjon dr Lów Immanuel magyar főrendiházi tag ott fog-e ülni továbbra is a megtisztelő helyen vagy sem?

Távol áll tőlünk, jogunk sincsen hozzá, hogy kritikát mondjunk egy ilyen ténykedés felett, de mint zsidók ezuttal nem azt fájlaljuk, hogy dr Lów Immanuel főrendiházi tag továbbra is az a magyar „méltóságos főrend” lesz-e vagy sem. Ugy hisszük, abban a magasságban, ahol az agg főrabbi szellemileg él, még neki is mindegy, hogy marad-e főrend, vagy sem. Presztízisének és az általános tisztelgetésnek, ami őt körülveszi, az nem árt...

De a magyar kormányzatra vet nem épen kedvező fényt, hogy amikor a világ leghatalmasabb népeinek gigászi küzdeleme folyik a diplomácia és a véres csatátereken, akkor „végrehajtja” a zsidótörvényt. Nem veszik észre, hogy „kiment a divatból” ez a zsidóság. Még Berlinben, meg Nürnbergben sem viselik úgy, ahogy eddig. Más kérdések lettek divatosak, de ugylátszik, hogy Budapes-

ten még mindig ilyen kérdések kerültek előtérbe. Nincsen munkakerő, amely pótolja a kidobott zsidókat. Sulyosan ártalmára van az országának erkölcsi és anyagi szempontból is és mégis... Mintha egy reggelig tartó dinom-dánom, nagy rezgős szüpecsárdás volna ez a világ, ahol az a virtus, hogy ki tudja előbb levérni a lámpát, hogy sötétség legyen, ahol azt akarják ezzel jelképezni, hogy nincsen egyéb gondjuk, mint csak az, hogy „a véz zsidó rabbi” ne üljön ott, abban a különben tisztés és

méltóságteljes gyűlekezetben. Pedig ez a Lów rabbi nem volt holmi „vörös” sem, meg más szempontból is rendes ember, csak egy kicsit zsidó. S olyan megbecsülhetetlen az ez? Még most is? Mindörökké az lesz?...

A NYILASOK ÁLLAMELLENES PROPAGANDÁJA.

Még van itten még egy bökkenő, ha már ezt a kérdést felgöngyöltetni igyekszünk. Ha jól emlékszünk — és mi em-

Dr Baruch Szalender augusztus 31-én érkezett Varsóba. Másnap jelenkezeti szolgálatra és amikor a felsőbb parancsnokság megtudta, hogy milyen különleges mütéteket tud végezni, beosztották a varsói helyőrség legnagyobb kórházába. Másnap már ki is tört a német-lengyel háboru. Német repülők bombázták Varsót és megkezdődött a véres színtétek, amely félíg-meddig tönkroombolta a lengyel fővárost.

A háboru tízedik napján Baruch doktor éppen a műtőben dolgozott, hiszen egymásután jöttek a sebesülteket hozó vonatok a frontról, de sok sebesült cicaát a varsóiak közül, akik fejükön sebesültek meg a légi bombázás következtében. Intett, hogy a megoperált nyolc éves kisfiut, akin komplikált műtétet hajtott végre, iolják ki a betegkocsin a műtőből és jöhet a másik...

Baruch ígatótt volt, az operátor ígatóttasága ílt rajta, aki tudja, hogy egyetlen mozdulat kell csupán és szülőkre, vagy gyermekekre örökre gyászt hoz, akiket íthagy a sebesült. Anyjára gondolt, aki valahogy legvédelmi fedezékben tengődik, a bombák elői elbujva s akit napok óta nem látott. Nagyon fáradt volt, az éjjel-nappal tartó szolgálat, a sok vér és könny, amit látott, halálosan kimerítették.

Behozták az új beteget. Loda körüli harcokban sebesült meg sulyosan. Granátzilánk hatolt a fejébe. Egyenesen hozzá hozták, mert tudták, hogy e pillan-

ban ő Lengyelország legkiválóbb agyspecialistája. Baruch doktor intett az asszisztenseknek, hogy kezdődhet a műtét.

Egy pillantást vetett az eszméletlen férfi arcára, mely nagyon sápadt volt és tengernyi szenvedést árult el. A műtét ideje alatt ráismert. Ő volt... Ober-tinsky Dzsizsláv ulánus főhadnagy fektűdt előtte. Kétszeres erővel dolgozott. Elvőgre hallatlan felelősség van rajta. Először saját lelkiismerete. Hiszen ha meghalna a gettópadok hőse, a nagy zsidótaló, ekkor őnmaga emésztene magát legjobban, amiért műtét közben elnézett talán valamit. Meg aztán az ismerősök és a keresztény kollégák. Mit mondanának? Ki tudná bizonyítani, hogy mindent megtett, amit tehetett? A szilánk éppen a legkényesebb részen volt. Megsértette az agyat, de hallatlan óvatossággal sikerült elválogatni a szilánkokat.

Három nap telt el, miközben a főhadnagy élet-halál között lebegett. Az orvosok önfeláldozása határtalan volt. A második éjszaka órákat állított a betegét mellett Baruch doktor. Injekciójta a beteget, szíverősítőket adott s mindent megtett, amit tehetett. Varsó ostroma tovább folyt. Mindennap bombatámadás. A kórház egyik pavilonjába is becsapott egy bomba. Sok sebesültet megölt. Meg orvosokat, ápolókat. Varsó lakossága kegyetlenül szenvedett.

A harmadik napon lassan eszmélni kezdett a beteg tiszt. Kinyitotta szemét és inni kért. A javulást azonnal jelentették Baruchnak. Odasietett az ágyhoz és a főhadnagy megismerte. Kezet nyújtott megmentőjének, sokáig szorongatta, aztán szájához vonta és — megcsókolta. Baruch nem tudta mit akar, majd hirtelen elhuzta kezét és mélyen elpi-rult.

Főhadnagy ur, csak kötelességemet teljesítettem. Örvendek, hogy a tudomány segített Önön és remélem, mielőbb felgyógyul... Később mindjobban magához tért Ober-tinsky főhadnagy és kérte orvosát. Az operáció után a betegek napon újra ott ílt Baruch a főhadnagy ágyánál, amikor így szólt az ulánustisztnak: — Baruch barátom, nagyon igazságtalanok voltak veletek szemben. Fiatalos megmondolatlanság, heccelődések eredménye volt az a csunya harc. Ti zsidók okosak vagytok és szívócsák. Hallottam most az egyik orvosától, hogy mennyit dolgoztál, kinlődtál Párisban, Stockholmban, amíg ennyire fejleszített tudásod. Tudom, nagyon beteg vagyok még s lehet, hogy meghalok. Azt, hogy odafönn megbocsájtják-e bűnéimet, nem tudom; talán igen, talán nem. De még ennél is fontosabb, hogy téged kérlek: bocsásd meg nekem és mindnyájunknak, amit elneleket elkövetünk. Most látom csak, hogy a bajban mennyire egyek vagyunk mi, lengyelek és zsidók. Bocsásd meg...

lékszünk — azt mondotta néhány volt miniszterelnöke Magyarországnak, hogy „ki kell fogni a szelét a vitorlából.” Mit jelent ez? Meg kell előzni a nyilasokat, törvényes uton kell rendezni a zsidókérdést, nehogy ez bizonyos forradalmi megmozdulás előidézője legyen. Tehát azért kell hatszáz ezer magyarországi zsidót ki- zárni a politikai életből, a gazdasági folytonosságból, azért kell gettókat fel- állítani, azért kell súlyos károkat okozni Magyarországon művészeti, irodalmi, gazdasági életének, mert a nyilasok szel- seket meg kell előzni és elvenni tőlük a hátszáz ezer magyarországi zsidót ki- zárni a politikai életből, a gazdasági folytonosságból, azért kell gettókat fel- állítani, azért kell súlyos károkat okozni Magyarországon művészeti, irodalmi, gazdasági életének, mert a nyilasok szel- seket meg kell előzni és elvenni tőlük a

hátszáz ezer magyarországi zsidót ki- zárni a politikai életből, a gazdasági folytonosságból, azért kell gettókat fel- állítani, azért kell súlyos károkat okozni Magyarországon művészeti, irodalmi, gazdasági életének, mert a nyilasok szel- seket meg kell előzni és elvenni tőlük a

Az erdélyi zsidó közélet ujjáépítésének alapfeltételei!

Régen voltak a zsidó népek prófé- tái, akik mindig ostromolták a népet. Szerintünk a zsidó nép legalább olyan elha- gyott, mint a történelmi időkben volt, de most már nincsenek prófétái. Sőt, még az ápróféták száma is csökkenőben van, mióta a „prófétizmus” nem fizet, s ezért inkább üzletekkel foglalkoznak, meg koc- kajétekkel, amely kétségkívül szóra- koztatóbb, mint a zsidó nyomor enyhíteni és a bajokat sorra venni.

Voltának ugyan a régi próféták he- lyén rabbik és világi potentátok, de ezek is, mintha félreértenék hivatalukat és el- hanyagolják feladatukat. Hol vannak a zsidó vezetők? Tudják-e az erdélyi zsidó vezetők, hogy mi a helyzet a zsidóság körében? Kiáltuk ki hangosan, hogy mindenki hallja, akitől nem találnak süket fülekre meg, hogy a zsidó tömeg teljesen szervezeten, nyomorban, nincse- telenségben hanyódik a minden segítség nélkül áll ebben a kegyetlen világban.

Kérdezzük a zsidó közvélemény ne- vében a felelősségrevonás hangján, hogy ki és mit tesz a zsidó ifjúság érdekében, amikor arról van szó, hogy a gyerekek száza, sőt ezrei nem tudják folytatni ta- nulmányukat, mert a legtöbb iskolában meg kell szelni a szombatot? Mit tettek ennek érdekében a központi irodák, a nagy hitközségek és a zsidó önzelen, valamint fizetett vezetők?

Van egy megértő kultuszminiszte- rünk, aki bizonyára a diákságra vonat- kozó zsidó kéréseket meghallgatná és segítene is. De azt nem várhatjuk sem a minisztertől, sem a kultuszminiszterium igazgatótól és vezérfelügyelőitől, hogy úgy és akkor segítsenek, amikor senki- sem kéri őket.

Szeretnénk hallani a vezetőtől, az országosoktól és helyiektől, hogy mit tet- tek a zsidó ifjúság érdekében? Arról nem is beszélünk, hogy míg más egyházak tisztviselői kapnak államsegély címen, addig a zsidóság semmit sem kap. Nem gondolják a zsidó vezetők, hogy bünt követnek el, amikor tisztségeket foglal- nak el és nem tesznek meg minden lehe-

hungaristák, akikről való félelmükben meghozták a zsidótörvényeket, az elsőt, meg a másodikot is, azok ellenségei az államnak. A nyilas mozgalom többet ért a magyar állameszmének, mintha tíz zsidó üne a főrendiházban, nem pedig egy agy főrabbi és tudós

Kibirjuk az arcuicsapásokat. S kibir- ják a sok megaláztatást a magyar zsidók is. Ez a mi sorsunk és történelmi trage- diánk. Majd megkapjuk mi a történelmi elismerést is, hogy amíg a magyar zsi- dóság szenvedett, lútt és dolgozott, amíg a poionokat kapta, addig a felelőtlen, hangos, félművelt, munkakerülő uszítók kűllállamok imperialista céljainak szolgál- taban a hátrónökben ülnek, meri árulók, de a zsidótörvények, az általuk kietőszá- kolt zsidótörvények még mindig hatnak, még mindig ártanak, még mindig sila- nyítják a magyar államéletet és a hat- százezernyi zsidó sorsát és jövőjét.

Ez a tanulsága a megszünt főrendi- házi tagságnak!

tét, hogy a zsidó nevelésügyet felkarol- ják és egységes, nagyszabású munkával, anyagi megálapozottsággal vigyék előbbre ezt a fontos és életbevágó kőr- döst. A zsidó ifjúság Erdélyben ezer- száma kénytelen megszegni a szomba- tot, ha tovább akar tanulni, vagy pedig le kell mondjon a tanulás fontos, életbe- vágó, jövőt formáló lehetőségéről, mert nem akarja megszegni a zsidó törvény tételes törvényeit.

De ne gondoljuk egy pillanatra sem, hogy talán a kimondott zsidó iskolák jó helyzetben vannak. Ki törődik a jesivák- kal, a gyermekkeretekkel, a zsidó leányok nevelésével, ki gondol a középiskolások vallási kiképzésével? Minden halad a régi elhanyagolt mesgyén, mintha semmi sem változnék körülöttünk, pedig minden változik, minden forr, csak a zsidó neve- lésügy tengődik a vízözönözött állapot- ban, amelyben a biztos elposványosodás felé halad.

Hol vannak a zsidó vezetők, amikor az újabb állampolgársági reviziókról van szó? A magyarság vezetői állandóan foglalkoznak a kérdésnek azzal a részé- vel, amely őket érdekli, viszont a zsidó vezetők a múlt évben folytatott, sok pénzt emésztő első nekilendülés után, amely szintén a szervezetenlenség és tervszerül- lenség bélyegét viselte magán, semmit sem tett és tesz az ügy érdekében. Mint- ha a közbizalom előtt megrendült admi- nisztrációs szervek felmondták volna már szolgálatukat, a zsidó fiskálisok pedig már eleget kerestek volna és a hitközségi vezetők már „lárvadtak” volna. Az élet örök harc volt mindig, de most ezer- szeresen azzá vált és ha a zsidóság a vezetőkre sem támaszkodhat, akkor — a vezetőkben és a vezetők által rosszul kreált szervekben van a hiba.

Gazdasági téren sem jobb a helyzet. Az ifjúság elhanyagolt, a zsidóság jogi helyzetének tisztázása sem kielégítő és közbűny uralkodik mindentelé.

Azt hinnénk, hogy legalább gazda- sági téren vagyunk összelátók. Ne né- zék sem a rabbik, sem a hitközségi ve- zetők azt a néhány embert, akik bizonyos gabona, textil, fűszerkonjunktúra révén vagyonukat gyarapították. E néhány sze- rencsés bizonyára szemel szur a nem- zsidó közvéleménynek, holott a zsidó uc- ca tovább nyomorog! A zsidóság szegény, és kinlódik. Kilencven százeke a leg- elemibb napi gondokkal küzd és nem tudja, mit hoz a holnap.

E nyomorgók nagyon kis hányadá- nak rendelkezésre ott állanak a Kishi- telbankok, amelyek azonban szintén nem végzik el hibátlanul feladatukat. Ezeknél is, dacára a hatalmas küllöldi támoga- tásnak, többnyire elvész az alapítke, amit a kisemberek kénytelenek újra elő- teremteni és befizetni. Ezzel pedig tulsá- gosan sokat fizetnek a pillanatnyi se- gítségért. Hiszen a részvénybefizetések mellett a súlyos kamatterhek is ök vi- selik. Hol nyujt a zsidó társadalom a kis zsidó existenciának támogatást, ami- kor csak úgy kaphat kölcsönt, ha a köl- csönvett összegből kamatozás nélküli részvényeket kénytelen vásárolni, amel- lett magas kamatok is nyomják.

Megindult egy nagyobb akció, amely ezt a pénzügyi instrumentumot ugyan- csak küllöldi zsidó szervezetek anyagi támogatásával, „gemilat chessed” ka- matmentes kölcsönökkel pótolja a hit- községek égíse alatt...

Már évek óta hallunk zsidó szociális mozgalomról és legnagyobb örömrökre szolgáló, ha hitközségeink végre visz- zateleménynek eredeti tradicionális rendel- tetésűkhöz és népközségi teendőkkel is foglalkoznának. Így is volna csak helyes, hogy a hitközség nem csupán tisztviselő- fenálló kultuszintézmény legyen, ha- nem nyomorgó tömegek szociális bajai- val is kellően foglalkozzon. Azonban itt is félt, hogy külső máselgondolás beavat- kozások a hitközségek emimens érdekeit és lényegét ne gyengítsék.

Gyakran súlyos hibák vannak a ve- zetők megválasztásában is. Miért? Mert hiányzik néhány organizátor, néhány csupa szív zsidó, aki kidljjon a küzdő- tésre és utmutató és példaadó legyen: ime nézettek erdélyi zsidók, ezt és ezt, így és így le- csinálni. Egyéni érde- kek, s legfőképpire tehetségtelen am- biczióktól túllüfött akarnokság állja út- ját a komoly munkának. Sehol semmi in- ciatiava, mindenütt tepsedés, nemlörödöm- ség. A legfőbb elv lett „fortwurscheln” tolni egyik napot a másik után tervsze- rűltenül, cél nélkül — csodára várn.

Ritől, vagy mitől vár csodát az erdélyi zsidóság? Talán azért nem akar a közért dolgozni senki, mert a messiásvá- ras lett életelve?

Tepsedés, összeomlás, nemlörödöm- ség és nincstelenség minden vonalon. A zűrzavarban, amely a zsidó uccákban uralkodik, senkisek tud megelégedő össze- fogást teremteni. Hát valóban nem tu- duk mi organizálni? Vagy ha tudunk, akkor másokra pazaroljuk? Vagy minden energia az egyéni érvényesülésre állítja be magát? Most nincsenek próféták, ne is várjuk őket, de vannak vezetők, akik- re mi is azt mondjuk, hogy azok, meg ök is elhiszik, hogy rátermettek. Akkor ezek mutassanak példát és valóban legyenek vezetők, nem pedig aluszékony- bábok, akikről már semmit sem várhat-unk. Ezernyi gondunk és bajunk van és kétségbeeselten látjuk, hogy nincsen aki szervezzen és összefogjon bennünket. Eh- ből jó nem fakadhat, pedig nehéz, na- gyon nehéz idöket élünk!

W. S.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin or- donanța No. 9/1938. Dos. No. 865/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8. Telefon: 24-40

Naptár 5700

Péntek: Chesvan 14, október 27.

Szombat: Chesvan 15, október 28.

Heti szidra: שבת

Heti halhora: חמשה עשר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.01

gyertyagyújtás 5.11

Isteniszület kezdete 5.21

Szombat befejezése 6.17

A jó és rossz erői

összezsapnak

Hore Belisha, az angolok hadügymi- nisziere nagy beszédet tartott az angol közvéleménynek rádióan keresztül. Ebben a beszédben élesen körvonalazta a brit birodalom állásonlóját, a most folyó né- meletlenes háboru végcélját illetőleg, Hore Belisha tisztán és érthetően beszélt. Azt hangoztatta, hogy nem országghatá- rok miatt folyik a harc, nem a lengyelek- kért és nem a csehekért, de még a brit határokat sem. Sokkal nagyobbról van szó és pedig: a jó és rossz erők csapok össze. „Azért folyik a harc, — mondotta a zsidó hadügyminiszter —, hogy eldöl- jön, vajjon milyen erő uralkodik a né- pek felett. A német önkényuralom-e vagy sem? Ezt kell megsemmisíteni, ezt kell megalázni és meg is fogjuk alázni.”

Azt is hangoztatta a hadügyminisz- ter, hogy a világtörténelemben voltak hódítók, mint például Julius Cézár is, akik joggal hirdették, hogy az emberiség ügyét szolgálják. De mire fog emlékezni a világ, ha a mai német önkényuralmat idézi majd fel?

A kínzóskora, a koncentrációs tábo- rokra, a faji gyűllökadásra, a vallásüldö- zésre, a szabadságok ellopására. Csak a nemzeti szociálista uralom felszámolá- sa után fog kivilágosodni az égbolt Európa felett.

Az angol győzelem biztos és ezt már a némelek is tudják. A háboru csak lát- szólag lassu, de máris sikerült nagy ka- rokat okozni Németországnak.

Ezt mondotta lényegében Hore Be- lisha. Pregnáns szavak, minden ember megértheti. Tehát a jó és a rossz csapott itt össze. Gigantikus mérkőzés ez és ha nem is ismerjük el az angolok minden lépését és tettét, mint a bibliai „jó”-nak százzszázalékos reinkarnációját, viszont a „rossz”-nak megsemmisítése valóban az az uralom, amely nem kímél senkit és semmit, amikor hódító és uralmi céljait akarja megvalósítani.

Hore Belisha azt mondotta, hogy a kínzóskort, a koncentrációs táborokat, a faji gyűllöködést és vallásüldözést nem felejti majd el a világ. Mit mondjunk ak- kor mi zsidók, akikre a történelem kez- dete óta nem zudult egyszerre annyi csa-

pás, mint a hétéves hitleri uralom óta. Zsidó milliók szenvedése, megalázása, százezrek élete, milliók existenciája semmisült meg, mert a „rossz” uralkodni kezdett a földön. Mértelen szenvedést hozott ez az uralom előbb a zsidóságra és most már az egész világra.

Biblikus szavak a Hore Belisháé. Van bennük pátosz és érződik rajta, hogy mint angol és mint zsidó mondotta eze- ket a klasszikus szavakat. Képzeljük, hogy fog ezután tájékozni a „Völkischer Beobachter”, meg a többi német lapok.

Az angol és zsidó hadügyminiszter ily kemény szavakat használt. Higyük el, sem mint angolnak, sem mint zsidónak nem biztosítaná a sikert ez az őszinte vallomás, ha nem hinnék azt, az embe- riség jobbik és nagyobb felelvel együtt, hogy az isteni igazság örökösök a had- ügyminiszter szavai felett. Ha nem hul- loitak volna népek porba, ha nem lett volna sirja megásva, sok európai nép- nek, ha ez a háboru nem kezdődik. Az erkölcsi igazságnak győznie kell. Elég szomorú, hogy fegyvereknek kell küz- deni, sok embernek kell meghalni előbb, hogy ez az igazság győzzön. Mi is szen- tül hisszük, hogy nem fog nyugodni Izrael örzője, amíg a Hore Belisha által emil- lett „jó”, az örök erkölcsi posztulátum nem fog győzedelmeskedni az erendő „rossz” felett...

— Csökken a munkanélküliség Pa- lesztinában. Egyöntetű jelentés szerint a palesztinai zsidó munkanélküliség csök- kenő tendenciát mutat. A regisztrált és nem regisztrált munkanélküliek száma összesen nem több, mint 19 ezer. Ezzel szemben 50 ezer azoknak a száma, akik támogatásra vannak szorulva. Az ipari tevékenység jelentősen megnövekedett az utóbbi napokban, egyes gyárak 24 órát dolgoznak. Nyersanyagban nincs hiány.

— Dr Fred Weiss, a Francia Nőgyó- gyászati Társaság levelezőtárgya, a bu- karesti „Iubirea de omeni” kórházban, str. Micea Vodă 42. sz. alatt rendel női betegeknek, szegényeknek csakis dél- után 2-4 óráig.

— Külön területen összpontosítják a lengyel zsidóságot? (Koppenhága.) A Po- litikén című újság berlini levelezője je- lentli, hogy november 1-én proklamálják az új lengyel államot, amely területileg akkora lesz, mint Bulgária, a fővárosa pedig Varsó lesz. Jelentéséhez a dán új- ságról még hozzátűzi, hogy a lengyel- országi zsidókat külön államban összp-ontosítják, amelynek Lublin lesz a székhelye. A sziléziai területeket, Katowicz városával és Krakko tartománnyal együtt Németországhoz fogják csatolni.

— Férjhez adnám középkoru, házas, gyermekszereztő árvalány-hugomat 40-50 év körüli özvegy vagy elvált emberhez, ki némi hozományra reflektál. Cim a ki- adóban.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sooc hátamögött. Postavámmal szemben

visztrangu erdélyi konyha

Hallucinációk

Evezredék óta beleringatta magát az emberiség abba a tudatba, hogy abszol- ut értékű véleményyt alkothat magának mibenlétéről és a természet törvényeiről. Eppen a tudomány fejlődése és a termé- szet nagyságának felismerése kényszeri- tett bennünket a legutóbbi időkben arra a szerénységre és alázatosságra, hogy valljuk be, miszerint minden eddigi tuda- sunk eltérpül ahhoz képest, amit még nem tudunk.

Most is az utóbbi évek során a világ- hírűvé vált amerikai GASTRO-D. gyógy- szer által — amely Amerikában egy gyógynövény felfedezése folytán jött for- galomba — ami a szenvedő emberiség- nek felbecsülethetetlen kincsét jelent, be- lett bizonyítva, hogy régi gyógyíthat- lannak vált gyomor-, bél-, epe-, vese és májbetegségeknél olyan eredményeket ért el ezzel a gyógyszerrel, amelynek szociális értéke az emberiségre minden várakozást felülmúlt.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárak- ban és drogériákban, vagy postán meg- rendelhető 135 lej utánvét mellett Csá- szár E. gyógyszerárában, București, Ca- lea Victoriei 124.

— 5000 illegális bevándorló érkezett két hónap alatt Palesztinába. (London.) Tom Williams képviselő kérdésére vála- szolva Macdonald közölte, hogy augusz- tus elsejétől egészen szeptember 30-ig 4892 lélekre becsülhető azoknak száma, akik illegálisan vándoroltak az országba. — Senkit nem küldöttünk vissza, — tette hozzá a gyarmattügyi miniszter. Arra a kérdésre, hogy szándékában áll-e a kor- mánynak az illegálisokat katonai szolgál- tatra felhasználni, a gyarmattügyi mi- niszter nem adott választ.

Divat- és gyógycipészet

Kohn István

Belvárosi cipőszalon

Oradea, Parcul Traian 1.

Javul a helyzet Palesztinában.

(London.) Tom Williams képviselő kérdé- sére válaszulva Malcolm Macdonald gyarmattügyi miniszter kijelentette, hogy „a háboru kitérése óta a palesztinai biz- tonsági helyzet örvendetesen javult, bár időről időre a terroristák még mindig el- követnek kilengéseket. Leszögezhető — jelentette ki a gyarmattügyi miniszter, — hogy egy a palesztinai zsidó lakosság, mint az arabok hitel tettek Anglia mellett és kinyilatkozatták akarataikat a szövel- ségesek ügyének segítésére. Az angol kormány kellőképpen értékelné tudja a palesztinai lakoságnak ezt a lojális ma- gartartását.”

Háborus zsidó segélyszervezet

Angliában. (London.) Az angliai zsidó frontharcosok szövetsége, több más zsidó testülettel egyetértve, zsidó háborus se- gélyző bizottság felállítását tervezi. A bi- zottság a zsidó menekültügyi bizottsá- gon belül fejteni ki tevékenységét: a bi- zottság ugyanaz lenne, mint ami a zsidó háborus bizottság az elmúlt világháboru folyamán volt. A bizottság mindenben szolgálatára állna a zsidó katonáknak és gondoskodna azoknak vallásos szükség- leteiről. A bizottság tagjai között számos rabbi is van. A világháboru ideje alatt az akkori bizottság saját kórházzal ren- delkezett.

Uj üzlet! Uj üzlet!

„Elysée”

CLUJ, Calea Kegele Ferdinand 12 (Golya-aruházal szemben)

Tekintse meg áruraktárunkat vételeköltséget nélkül

Női lehérmemük nagy választékban

Divatsálak, divátövek, kezlyük, harisnyák, brossok, clipsek, stb. nagy választékban

Olcso árak! - Figyelmes kiszolgálás!

75 zsidót jelöltek Orosz-Lengyelországban képviselői mandátumokra. A moszkvai kormány által kijelölt választási bizottságok eddig 921 jelölést fogadtak el a fehéroroszországi és nyugat-ukrajnai (galíciai) nemzetgyűlés képviselői mandátumaira. Mint ismeretes, ez a nemzetgyűlés foglalt területeknek a Szovjet-szövetséghez való csatlakozását. Nemzetiségi megosztás szerint a jelöltek közül 659 fehérorosz, 105 lengyel, 75 zsidó, 38 nagyorosz és 44 más nemzeti-ségű.

Nagy akciót indít az Egyesült-Államok zsidó munkássága Palesztina érdekében. Az Egyesült Államok zsidó munkásságának tanácsa fontos ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy nagyszabású akciót indítanak a palesztinai zsidó nemzeti tanács által tervezett közmunkálatok pénzügyi támogatására. E célból egymillió dollárt akarnak összegyűjteni.

A palesztinai főrabbi felhívása az ország zsidóságához. (Jeruzsálem.) Palesztina főrabbinátusi hivatala dr. Jochak Herzog és Uziel nagyrabbik aláírásával kitérőt tettek közzé, amelyben felszólítják a palesztinai zsidóságot, hogy felelősséget vállaljon a zsidó nemzeti tanácsnak, a Vaad Leumi-nak és elnökének, Pinchas Ruthenberg-nek rendelkezését. A kitérőt bejelenti a „háborús adó” létesítését és felszólítja a összes zsidókat, hogy nyújtsanak széleskörű támogatást ennek a rendkívüli alap-nak.

Harmincezer zsidó menekültet telepítenek le Abessziniában? (Róma.) A Havas jelenté: Olyan hírek terjedtek el, amelyek szerint német, osztrák, lengyel és olasz zsidókból nagyobb telepítést létesítenek Abessziniában. Harmincezer zsidó emigránsról volna szó. A telepítés helye a Tana-ó közelében volna. Állítólag konzerv gyártás céljából nagyobb ipari centrumot építenének ezen a vidéken. Ez a centrum, amely foglalkoztatná a telepített zsidókat, az egész Közel-keletet és Középafrikát ellátná. A telepítéshez egy amerikai trószit állítótól 50 ezer dollárt ajánlott fel. Az olasz kormány hír szerint fenntartotta magának a jogot, hogy később nyilatkozzon a telepítés ügyében.

Kényelmes Pensió!

Résrendű ort. kóser vendéglő és bodega! Gelbstein-nál, București Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39 Olcsó és pontos kiszolgálás!

Lakosságcsere és a zsidók

Nem tagadható le, hogy Hitlernek számos eredetileg tartott eszméje. Igen régi és bizonyos tekintetben elcsépett. Hogy egy bennünket közelről érintő kérdéssel emlékezzünk meg: az antiszemita-mus például nagyon régi „eszme”, amelyben semmi újat nem produkált a nemzeti szocializmus. Az imperializmus és a „véres acélfürdő” elmélete sem eredeti. Ellenben most van egy eszméje a nemzeti szocialista Németország vezetőinek, amely nem mindennapos és ha szabad ezt a szót ez esetben használjuk: eredeti.

Előbb Tirol lakosságának cseréje vetődött fel és több mint százezer tirol németet telepítenek be német területre, ugyancsak, hogy Olaszországnak nem lesz a határmentén német lakossága. Ugyanezt csinálják a balti államok németiséggel is. Az olaszokkal barátságosan egyeztek meg és bizonyára valami kényeszeret is alkalmazzák a németek annak érdekében, hogy ezek a tiroliak hazát cseréljenek. A bulikumban, különösen a jobb módú németek mennek rohanva be a német birodalomba, mert félnek a szovjet befolyástól, amely ott természetesen napról-napra erősödni fog.

Nekünk zsidóknak van ebből bizonyos tanulságunk. Amikor gondolkodunk zsidók évtizedekkel ezelőtti felvetettük a „lakosságcsere” gondolatát, a zsidók mosolyogták le legjobban. Akkor gondolták azt, hogy Európa zsidó millióinak egy részét el kell juttatni Palesztinába. De nem csettöl-bolló kicsinyes eszközökkel keresztülvitt települési akció, hanem egy nagyvonalú tömegimmigráció formájában, amely természetesen nagy apparátussal lenne, vagy lett volna lehetséges. Ma, amikor Európa egyrésze hadállapotban van, nem lehet használni egy ilyen zsidó tömegemigrációt. De miért nem jutott észébe Hitlernek ez az eszme a német zsidókkal kapcsolatban? Milyen helyes is lett volna, ha a német kormány a zsidókat elköltöztetné vagyongókkal természetesen kitelepítetné volna a zsidókat Palesztinába.

Jó lett volna a zsidóknak és a németeknek is elérhető volna céljaikat. Vajon nem-e fog még eszébe ötleni a német kormányzatnak, hogy területen élő zsidók egy részét állami segédlettel kitelepítse? Igaz, hogy ehhez az angol kormány hozzájárulása is szükséges, már pedig „nem valószínű”, hogy most ezt a szivességet megtenné a németeknek az angol kormány. De az eszme nem fog elaludni. Ilyen nagyvonalú módszerekkel kellene előbbrevinni a palesztinai telepítést is. Egyszerre többszáz ezer embert. Ez jó volna az európai zsidóságnak és korszakot, új jelentős korszakot jelentene Palesztina fejlődése szempontjából is.

Petroleum-források Palesztina déli részén? A „Falastin” című arab lap értesülése szerint az Irak Petroleum Company, amely nagyobb kiterjedéseket birtokol Palesztina déli részén, kutatói alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy a gazi Schwabe család tulajdonában lévő földeken gazdag petroleumforrások találhatók. Ezek a földek a Beth Chanun arab falu közelében vannak.

Erdélyiszerre, megveszékkelveken intelligens, jóméglelensű akvizitörök és inkasszásokat keresünk megfelelő pénz-biztosítékkal. Népnök kiadóhivatala.

Vágot libát és rucát, ort. kóserit olcsó árban házhoz is küldök. Deutsch Jakab, Salard.

Más mint a többi!

A SULFAMYL-

puder és krém hosszú tudományos kísérletek eredménye. O szellete bizosítja az arc üdőségét és tisztaságát. Különösen zsíros arcbőrnel kitűnő szolgálatot tesz.

A Párisban élő lengyel zsidók üdvözlése az új lengyel kormányhoz. (Paris) A franciaországi lengyel zsidók szövetségének küldöttsége látogatást tett Rackiewicz lengyel köztársasági elnöknek és kormányának párizsi hivatalában. Reichmann elnök áthajtotta a miniszternek az új államfőhöz címzett nyilatkozatot, amely így hangzik: „A Franciaországban élő lengyel zsidók mely hódolatkát fejezik ki a lengyel köztársaság új elnökével szemben. Most, amidőn heroikusan védte a fővárosunk eleste után, mint a független Lengyelország jelképéhez, fordulunk Önökhöz, Elnök ur. Mely hazaszereztől átthata, a lengyel zsidók kéziket bármilyen áldozatot meghozni a szabad Lengyelországot, az összes egyenlő jogokkal bíró polgárok hazájáért.” A bizottság nyilatkozattal fordult az új lengyel kormányhoz is. Ennek a nyilatkozatnak a szövege az alábbi: „A lengyel zsidók szövetsége örömmel üdvözlözi az új lengyel kormányt a szabad francia földön és meglelégedéssel veszi tudomásul, hogy a Sikorski tábornok elnökléte alatt megalakult kormány a lengyel nép széles rétegeit képviseli. A szövetség meg van győződve arról, hogy az új kormány energikusan és az igazi demokrátiás kormányok tekintélyével fogja sikeres befejezéshez juttatni a Lengyelország feltámadásáért folytatott harcot. Szívvel-szeggünk organikus része az egész világon szétszórt és sok millió lelket számító lengyel zsidóságnak. Ez a zsidóság kész meghozni bármilyen anyagi és erkölcsi áldozatot, hogy segítse a lengyel nép fegyveres harcát hazájának felszabadítására. A zsidó katonai vállvetve, hősiesséssel küzdött lengyel társai mellett a hazá megvédéséért. A kiontott vér egysége örökre megpecsételte a zsidó és a lengyel tömegek közösségét. Ez a csatamezőkön kiharadt egység tud fogja élni az időleges rabszolgaságot és hozzásegít majd mindannyiunkat az összes egyenjogú polgárok szabad Lengyelországhoz.”

Megszabadulhat a ruhájára ráhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH” PETROL-szappant használj. Megszünteti a hajhullást és korpázást. Kapható minden szaküzletben

Wassersfrom Sándor:

Árják vagy zsidók-e a karaiták? ... Egy furcsa zsidó szekta, amely sok bajt okozott a zsidóságnak — A karaiták ezerkétszázéves múltja

1. OROSZ-RUTÉN-ZSIDÓ-KARAITA PARASZTOK A FELVIDÉKEN Noha már egész Európában lekerült napirend-ről a „zsidó-kérdés” s az árja-szarmazás igazolása is másrendű problémává zúgorodott a háborús világágés árnyékában, Magyarország még mindig ez tűnik a magyar nemzeti legfontosabb és legélebevágóbb kérdésnek. Árja-igazolványok után jár minden keresztény család, amelynek még nem sikerült igazolni a fajjásztását, meri ez az igazolás kenyérkérdésé nőti, e nélkül nem lehet semmiféle közeléti, vagy más pozíciót be-tölteni.

Már volt alkalom felvidéki riportorozatom közlése során rámutatni azokra a vizsázásokra, amelyek a szarmazási okiratok felkutatása során á-lot-tak elő, most azonban olyan precedens történt Budapesten, amely feleleveníti emlékeimet és arra indít, hogy fellepörzsem jegyzetemben kútatásaim adatait. A ruszin földön történt utazásaim során találkoztam egy sajtóságos ruténparaszt-típussal, amely sem-miben sem különbözött az ott élő többi kisorozt pa-rasztoktól. Ezek a hatalmas férfiak, ugyanazt az életmó-dot folytatták, ugyanolyan sötét és piszkos ruhák-ban laktak, csak hogy... ezek a parasztok részben zsidó ritus szerint éltek, egyike-másika a szombait is észlelt, bár a zsidókkal semminemű közössé-gét nem vállaltak. Bár idém sürgelcét és nem foly-tathattam beható tanulmányokat, mégis meg tudtam, hogy ezek a felvidéki rutén parasztok Déloroszorszá-gból vándoroltak ide és voltaképp a zsidó karaita-szekta tagjai. Ez a közlés sok tekintetben megvilá-gosítja előttem a rutén-karaiták különös szokásait és meggyőztet, mert az orosz karaiták élete és tár-ténete a zsidó történelem lapjain elég sötét színek-kel szerepel. Már akkor szándékomban állott a Ka-raitákról beszámolni, de sajnos olyan kérdések fog-lalkoztattak, melyek inkább a ma, mint a múlt es-ményeinek rögzítését sürgették.

A karaiták múltja azonban most, a magyar árja-igazolások során újra a ma kérdése lett és ez alkalmat nyújt a karaiták történetének rövid felvá-lasztására.

2. ARJA-ZSIDÓ NŐ, AKI FERJE SZARMAZÁSÁT IGAZOLJA

Budapesten történt a minap, hogy pravoszláv egyház papjánál, gróf Muszin-Puskinnál (aki egyébként közeli rokona a nagy orosz költő-nek) megjelent egy zsidó vallású orosz nő és igaz-olta, hogy karaita származása, kérte tehát, hogy úgy neki, mint férjének az egyház papja állít-son ki árja-bizonyítványt. A magyar hatóságok ugyanis az egyházak részéről kiállított ilyen igazolást elfogadják és biztosítják ugyanazokat a jogokat, mint amelyek a keresztény-társadalom tagjait meg-illetik. A pravoszláv pap eleinte zavarba jött. Egy zsidó nőnek igazolja árjaságát, sőt rajta keresztül ismerje el egy keresztény férfi félt „tisztaságát”? A kérdés valóban szokatlan és zavarkeltő volt. Az árja-zsidó nő azonban nem jött zavarba és emlékez-tette a papot, hogy a cári Oroszországban a karai-tákat nem tekintették zsidóknak, sőt különleges megbecsülésben vőlt részek. A törvény nem korlá-tozta a karaitákat az orosz élet semmilyen területén, noha a zsidók mindenütt tilalomlákba ütköztek.

Muszin Puskinn gróf meghajolt a zsidó nő érve-lése előtt. Valóban ez mind igaz. A karaitákat az Átysuka országában árjáknak tekintették, sőt sok esetben fel is használták őket a zsidóellenes inté-

kedések keresztívítelésben. Puskinn gróf tehát kiál-totta az igazolást és a bizonylatra rányomta a pra-vo-szláv anyaszentegyház hivatalos pecsétjét. Bármennyire magánviseli ez eset a faj-kuta-tások tragikomédiába torkoló jellegét, mégis kétség-bevonhatatlanul igaz, hogy a karaiták legalább is annyira zsidók, mint árjak. Önkéntlenül arra kell gondolnunk, hogy ha fordulna a világ és a buda-pesti karaita asszonynak arra volna sürgős szüksége, hogy zsidó fajt tisztaságát igazolja, — nyugodtan elmeletne a főrabbinátushoz és jogosan kérhetne egy szemita-igazolványt. A rabbinátus minden bizonynal nem tagadhatná meg ezt a kérést sem, mert a karaiták, ha árják is voltaképpen, mégis csak zsidók...

Egyébként ez a fordított helyzet nemcsak lehe-tőség, de színien megüritént valóság. Rövüddel ez-clőt a kiróli bíróság előtt egy monstre-per folyt le, amelyen a karaita szekción egy idevetődött szór-ványra azt kívánta igazolni, hogy ők „fajtisztá” zsidók. Erre a bizonyításra azért volt szükségük, mert elhatározták, hogy Palesztinába telepednek le és részvesznek ök is a zsidó országépítés munkájá-ban. Ide azonban nem mint kétes származású „ide-gelek” akartak érkezni, hanem mint a szemita faj-nak ősi és tradícióhú tagjai...

3. ANAN BEN DAVID HITE-HAGYASA ÉS TANAI

A rendes időszámí-tás utáni VII. és IX. században, amikor az islam-keretci között külön-böző szekták lettek, a zsidóság körében is erje-dőben voltak hasonló alakulatok. Ezek azok, ame-lyek a szóbeli tan, a Talmudot tagadták és csak az írásbeli Tan, a Szentírást ismerték el. Nem lettek volna hosszú életiek, ha Anan nem fogja össze ere-lyes kézzel ezeket az anirabbinikus elemeket, hogy határozott irányba tereje működésüket.

Nem Anan ben David volt tulajdonképpen a ka-raitizmus megajapítója. A történelmi adatok nagyon szákszavuk vele kapcsolatban és elégé ellentmond-óok. Az újabb kutatók szerint, különösen amióta a „karkasanis” művek ismertek lettek, úgy vélik, hogy a karaita szekta megajapítója nem Anan ben David volt. Ő csak az anirabbinikus mozgalom megindí-tója és a Talmud ellenesség hirdetője. Órági forrá-sok szerint, Anan harcait a sértett biuszg fűtötte. 760. körül választásra került a sor a gáluit zsidóság rosgalutájának, a diaszpora legfőbb vezérének. A két Anan fivér közül egyet megakartak választani. Bár az idősebb Anan-fivér a képzettebb, de uralko-dásra vágyóbb, túlságosan bebeszél volt és a tradi-cionális zsidósággal szemben ellenességesen viselke-dett. Számos elleneski emberi összefogott és önma-gát nevezte ki exilarchának. Mivel ezt a választást a kalifának meg kellett erősíteni és ő a másik Anant erősítette meg állásában, az idősebbik Anan mozgal-mát feikelésnek minősítette és 767-ben fogságba ve-tette. Eppen ott volt fogságban Abu Chanila nevű mohamedán teologus, akinek tanácsára Anan ban David kifejtette, hogy az ő és fivére által hir-de-tet vallás kétféle, amelyet nem lehet egy fennható-ság alá helyezni. Sikerült is rehabilitálni magát a kalifa előtt és különösen azért barátkozott meg még jobban, mert Mohamed számos tanítását elfogadta és igyekezett csupán a szóbeli Tanból kiinduló és

Csak a GRAND HOTEL LAFAYETTE-ben lakjon Bucurestiben. Központi fekvés. Komfort. Olcsó. Otthonos. CALEA VICTORIEI No. 11 - Telefon 3-5410

az általa hirdetet vallást összeegyeztetni az iszlammal, így például a mohamedán-napirt fogadta el. Így ismerte el a kalifa az „ananiták” vezérének. 770-ben törvénykönyvet adott ki, amelynek „Sze-fer Hamitco”-t (A törvények könyve) címet adta. A sok anirabbinikus szekciónak magához való éres-getése érdekében, számos szektájukat szivesen fo-gadta. Sokat vett át az akkoriban még ismeretes „szaddukeusok” és „esszeták” tanáiból is, me'ye-k még akkor igen elterjedtek voltak. Így a szaddukeu-sok nyomán megfittotta, hogy szombaton tízet csi-náljanak és hogy ezen a napon elhagyja valaki is házát. A korábbi két szektától, a judanítáktól és sadganítáktól átvette azt, hogy elismerte a két val-lás alapítóját azt, akik a kereszténység és mohame-dánok prófáiá voltak.

Sok ananita újítás analogián alapszik. Anan el-utasította a mohamedánok lélekávdorlásba vetett hitét, amiről külön munkát is írt. Anan nem vehetjük modern értelemben refor-mátornak. Ő a tradicionális törvények nyomását nem enyhítette, sőt inkább szigorított is bizonyos szempontból. Az ananiták később a karaita tömörít-olvaadtak be. Anan idején személye körül tömörít-tek. Különösen tetszett annak idején Anan híveinek, hogy szabadon magyarázta a tradíciós törvényeket. Anan a rendes időszámítás 790 és 800 közötti évet-ben halt meg. Tízességét Saul fia örökölte, akinek leszármazottai a karaitáknál „naszi”-k lettek. De sem fia, sem Josia nevű unokája nem tudták mel-lőán betölteni a vezetőhelyet és ezért lassankint más kezébe került a karaiták vezetése.

4. „AVELE CION” — „CION GYÁSZOLOI”

Ezek voltak az „ananiták”, akik az ő élete alatt nagy szektiává lettek. Anan dítvátházbelinek vallotta magát és a kalifák és a mohamedán hatóságok erősen tá-mogatták. Halála után. több részre szakadtak hívei, főleg azért, mert a talmudi magyarázatok tagadása dacára, az aszkézist hirdette és ezt olyan túlzásba vitték, hogy a többiekkel való együttállás csaknem lehetetlenné vált. Ezért Babylonlából Palesztinába költöztek, főleg Jeruzsálembe, ahol mint „Avéle Cion” (Cion gyászolói) a legnagyobb lemondások között éltek. A X-ik században Karkasanis szerint már folyton csökkent a számuk. Azok a szektaria-nusok, akik a babyloniai és perzsiái mohamedán lakosság között maradtak, mivel szilárd vallási bá-zisuk hiányzott, lassankint beolvadtak az erősen tri-ritű mohamedán lakosságba. Csak azoknak siker-ült mind a mai napig megmaradni (cikkünk folya-mán látjuk, hogy összesen 12-en élnek ma Jeruzsá-lemben), akik a középuton haladtak, s „Baale mikra” vagy „Bené mikra”, végül „Karéim”-nek ne-vezték magukat. Mindezek a megnevezések azt je-lenítik, hogy „biblikusok”, azaz a Biblia tisztelői, akik a rabbinikus tradíciókat nem fogadták el ma-gukra kötelezőnek.

A tudósok fellogása szerint a „karéim” szó a „koró”-ból ered (hívi, meghívni), azaz propagan-disták szóbeli származik. Ekkor voltak a mohamedá-nok között is Allah propagandisták. Kétségtelen, hogy a IX. század második felétől nevezik magukat „karaitáknak”, viszont azokat, akik a talmudikus fellogás hívei, „rabbaniták”-nak neveztek magukat.

A karaiták keletkezésének történelmi háttere mindezek dacára nem egészen tisztán áll az utókor előtt. Kétségtelen, hogy Anan volt az, aki összefogta a különböző szektákat és lelektette törvényeket. A karaiták nem teljes joggal nevezik magukat ki-zárólag a Szentírás, mint alapvető törvényt elismerő szekciónak, mert sok talmudikus időkből származó

törvényi is kötelezőnek fogadták el a meguk szá- mára.

Az idők folyamán természetesen olyan iurcsasá- gok állottak elő, hogy a talmudikus magyarázatok figyelembevétele nélkül, a házassági kapcsolatok úgy megnehezítették, hogy egész helységek voltak, ahol képtelenek voltak egymással házasságot. A ka- raiták nem egészen szűföld alapokon álló kodifikált törvényi odág vezettek, hogy mindenféle más és más törvények lettek számukra irányadók.

5.

A KARAITAK ZŰRZAVAROS RITUALEJA Némelyek megtil- tották a leviták- nak megtiltott mosásokat szombaton, mások meg, hogy a szombati étkezésre terítsenek, majd megint mások az ágyszást, vagy a párnák összerakását. Bagdadban például minden munka megengedett volt a jövő hétköznapra, amit szombaton is elvé- gezhetnek. Voltak, akik megtiltották minden sült- főzést, kivéve pészach ünnepeken. Voltak, akik minden más írás olvasását megtiltották szombaton, kivéve a hébert, viszont akadnak olyanok is, akik meg ezt is megtiltották.

Az étkezési törvények voltak, amelyek megtil- tották a galuthan húsételek élvezetét, de voltak olya- nok is, akik csak döghalakat evésért engedték meg. Voltak, akik megengedték levágot állatok húsát megenni, voltak akik megtiltották. Még a tojások evését is megtiltották.

6.

„OROSZ KARAITAK, AKIK AZ ÓTESTAMENTUM ALAPJÁN ÁLLANAK” A karaiták egyré- sze nem mondotta el a mincha imát hétköznapokon, csak ünnepekkor, viszont voltak olyanok is, akik minden nap imádkozták. Sokan a sevuot ünnepeket nem tartották szükségesnek ünne- pelni, mások meg egyáltalán semmiféle ünnepet, csak emlékeztetéseket írják elő.

Igen érdekes törvények léteznek még más irányban is, Anan még arameusul írt, fia és uno- kája már arabul, a X-ik és XIII-ik század karaitái arabul.

A XI-ik században Bizanában folytattak erős propagandát, a XIV. században a vezetés az orosz és liván karaiták kezébe került. A Krimbe akkor kerültek, amikor a tatárok meghódították Krim fél- szigetét. A XVIII-ik században Oroszországban a ke- resztényekkel egyforma jogokat biztosítottak maguk- nak és a zsidók számára meghatározott korlátozá- sokat nem terjesztették ki a karaitákra. 1853-ban megkérték a cárt, hogy ne nevezze őket zsidóknak, hanem „orosz karaitáknak, akik az ó-testamentum alapján állanak”. 1863-ban az orosz kormány meg is engedte ezt nekik.

7.

HÁNY KARAITA ÉL A VILÁGON?... Jelenleg 12.000 karaita él szerte-szórva a világon. Ezek közül 10.000 Oroszországban, (főleg Krimben) és körülbelül 2000 Konstantinápolyban és Egyiptom- ban.

8.

A KAIRÓI KARAITAK PERE A jeruzsálemi ka- raita hitközségnek fejlődése ma már annyira meg- állt, hogy egy ember, Eljahu Sinani vette birtokba a karaita hitközség egész vagyonát. A zsinagógának kis helységeit imádkozásra jelölte ki, a többi pedig családja részére tartotta fenn. Kijelentette, hogy a három karaita ház is az ő tulajdona, meg a néhány telek is és a régi karaita temető. Joga is van ehhez, mert ma ő alkotja családijával együtt a karaita szék- tőt Jeruzsálemben. A kairói karaiták új chachamot kaptak Konstantinápolyból, aki közel állott a cioniz- mushoz és felvetette a régi kérdést, hogy kit illet meg a jeruzsálemi karaita örökség? A kairói Község megának vindikálja a jogot a jeruzsálemi vagyon felett. Sinani, a mostani birtokló tiltakozott ez ellen és per lett az ügyből. A kairói chacham régi bírói döntésre hivatkozott, amikor azt állította, hogy a jeruzsálemi vagyon az odavándorló damaszki és kairói karaitákat illet meg és bejelentette, hogy a kairói hitközség husz karaita családát telepít le Jeruzsálemben és ott új hitközséget alakít. A bíróság karaiták javára döntött.

A KIPUSZTULT JERUZSÁLEMI KARAITA HITKÖZSÉG FÖLD- ALATTI ZSINAGÓGÁJÁNAK MÁR CSAK 12 TAGJA VAN Egyik jeruzsálemi héber lap alig néhány hete a következő érde- kes leírását adja az ott élő karaitáknak:

A jeruzsálemi karaita hitközségnek összesen jelenleg már csak 12 tagja van. Néhány év muiva már hírdomdó sem marad belőlük. Még áll a föld- alatti zsinagógájuk, még állnak házaik is, de már nagyon nehéz megtalálni őket a keskeny utcák so- rán. Kopogtatunk egy ajtón, mire egy karaita assz- szony nyit ajtót. Arabul kezdtem hozzá beszélni, mire arra kért, hogy beszéljek angolul, mert ezt a nyelvet bírja. A templomuk zárva volt, de azért be- vezetett. Szép helység, ahol Tóra-tekercsek vannak. Az asszony elmondta, hogy a zsidó iskolák nem vetik fel annak idején, ezért ment a misszionaru- sok iskolájába. De ott hiába akarták rábírní arra, hogy a keresztény hitre térjen át. Hisznek a Tóra- ban, a tíz parancsolatban. Elkesteredve hangoztatta, hogy zsidókkal nem lehet nekik összeházassá- ni, mert a zsidók nem akarták és azért leányukat ren- dszerint keresztények veszik el. De pészachkor mind- egyik eljön, férjkellet, gyermekekkel, hogy együtt ünnepeljenek. Neki egy fia Amerikába ment, mert itt nem tudott megélni, a zsidók nem jó szemmel nézték.

Másnap újra elment a sorok írója a karaita templomba akkor, amikor éppen ima volt. Három- szori kopogtatás után bejutott. Héber és arab nyel- ven ki van írva, hogy a cipőket le kell venni, mi- előtt valaki belép a templomba. Gyönyörű takarok fedik a falakat és a mécsesek misztikus fényt ver- nek az imádkozókra. Három ember volt ott. Apa, fia és egy vendég. A fiú mondomta a Tó-át, éppen olyan hanghordozással, ahogy az arabok felolvassák a Koránt a moszkákban. Az imák tulajdonképen Bib- lia töredékek, egyetlen áttalunk ismert imát nem mondanak. Aki felolvast a Tórától, előbb földre veti magát, elmondja az áldásokat és úgy kezdi az imát.

Ez a 12 karaita léte, akik még léteznek Jeru- zsálemben.

10.

A KARAITÁK ÉS ZSIDÓK Orosz- országban évszázadokon át ellenséges szemmel nézték egymást. Helyesebben: a karaiták nagyon gyűlölték a zsidókat és ahol is amikor módjuk volt rá, beárulták őket a felsőbb hatóságoknál.

A vilnai gaon idjében történt, hogy a helyzet annyira megrosszabbodott, hogy a lengyel fejedelem elé járultak, aki tiltakozta az ellenlétek kiküszöbölését a két szembenálló fél között. A ka- raiták kívánása is az volt és a legtekintélyesebb vezetőjük megjelent a kihallgatáson a fejedelem előtt. A zsidók, amikor meghívtat kaptak, természet-esen az akkor élő legtekintélyesebb zsidó tudóshoz fordultak, a vilnai gaonhoz.

A vilnai gaon kijelentette, hogy ő nem megy el a kihallgatásra és nem is terja rendkívül fontosnak, hogy egy kimagasló egyéniség képviselje a zsidósá- got. Inkább egy egyszerű ember kell oda, aki jól bírja az államnyelvet és egy kevésbé járatos a zsidó- tanban. Meg is nevezett egy egyszerű embert, aki jideben vette tudomásul, hogy a híres gaon maga helyett őt akarja küldeni a fejedelembhez. De a gaon kívánása parancs volt és meg is jelent a fejedelem előszobájában. A karaiták legnagyobb tekintélyei már ott voltak és a legnagyobb megdöbbenéssel látták, hogy egy egyszerű ember képviseli a zsidókat.

Akkoriban az volt a szokás, hogy akik meg- jelentek a fejedelem előtt, le kellett vegyék lábhe- lyüket. A zsidóság képviselője éppen, hogy lehuza cipőit, amikor szólott, hogy azonnal jelenjen meg a fejedelem előtt. A zsidó olyan zavarba jött a hite- len hívástól, hogy cipőit kezében tartva ment be a kihallgatásra.

Olcsón és jól élkezhel **Herschkovits** orth. kóser pensiójában BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet (bejárat Strada Soarelui 7).

Ezüsi

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszkö- temploni kegszere, a dar- mily mű-észi kiviteiben leg- olcsóbb árban.

Gyártása és eladása: „TACAMUL” ezüstárny gyárban CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

A karaiták természetesen azonnal fegyverként akarták felhasználni ezt a felhívást a fejedelem fig- yelmére a tényre. A szegény zsidó hírcelen nem tudta mitévő legyen és a t mondomta:

— Amikor az Ur m jelenik a cipőkebokorban, akkor azt mondomta, hog: szent hely ez. Erre Mózes levette saruit, de kezében tartotta.

— Miért — kérdezte erre a fejedelem.

— Mert félt, hogy a karaiták ellopják.

— Nem lehet igaz — mondomták a karaiták erre — hiszen mi csak évezretek cilete után jöttünk — hogy lehetünk mi a Csij kebokornál?

— Igen? — mondomta a fejedelem, — akkor nincs igazatok, — mondomták a karaitáknak.

Egyezményt kötöttek, amit a mi zsidóknak is alá kellett írni, dacára annak, hogy szombat volt.

Amikor elmondta a filnai gaonnak a történte- ket, nagy szomorúsággal jelentette azt is, hogy ír- ni kellett szent szombat napján. Ekkor mondomta a vilnai gaon:

— Husz lezsőbb szombatomat odaadom a te szombatoédért, mert nagy névét csináltál...

Ez egyike azoknak a toksok közszájon forgó történeteknek, amelyeket imernek a karaiták és zsidók közötti harcokból.

Mindezek a történetek, legendák és valóságok azt igazolják, hogy karaiták ha alapjában véve zsidó származásúak is, — elszárató ágat képviselnek a zsi- dóség törzsén. Ennek a száraz ágnak sárga falevelei ide-oda szállósnak a népek között, egyik része visszatalál az ősi zsidó hagyományokhoz, másik r- sze feltűnéseknél elszóródik és eljutik idegen né- pek és vallások között. A karaitákat tehát minden- képen pusztulásra ítélte a történelem...

Németbarát antiszemita csoportok működnek Angliában.

Az angliai zsidó- ság képviselőiüteleének, a Board of Deputiesnek legutóbbi ülésén Neville Laskey, a Board elnöke, felhatalmazást kért arra, hogy a háboru idejére szűkebb bizottság alakuljon, amely a Board neve- ben sükségintézkedéseket tesz. Neville Laskey ezután beszámoltot tartott az álta- dános zsidó helyzetéről és agodalmainak adott kifejezést a kelet-lengyelországi zsidók sorsa fölött. Hangsúlyozta továbbá hogy éber magatartásra van sükség az Angliában mutatkozó antiszemita üze- lmetek illetően. Rámutatott arra, hogy számos adat amellet szól, hogy német- barát antiszemita csoportok működnek Angliában, amelyek kinasználják a há- borus állapotokat és zsidóellenes meg- mozdulásokkal takargatják háborus cél- jaikat. Otto Schill a jelentés kiegészíté- séül elmondotta, hogy egyes német üg- yörök zsidó menekülteknek adják ki ma- gukat, a belügyminiszterium azonban olyan intézkedéseket fogantatosított, ame- lyek csaknem megszüntették az ilyen visszaélések lehetőségét. Laskey elégté- tellel állapította meg, hogy a belügymi- niszterium rendelkezése folytán a mene- kültügyi szervezetek képviselői is részt- vesznek azon törvényeségi tárgyaláso- kon, amelyek „elenséges idegenek” ügyeit vizsgálják.

FÓRUM

„Közöljük vagy ne közöljük”

A „Népünk”-nek arra a kérdésére, hogy közölje vagy ne közölje a kitértek nevelt, a következőkben válaszolok:

Dr M. A.

Ismerete a bosszúállást és mindig egy ön- magában zárt egység maradt, mely más- sok elveivel vagy eljárásával nem törö- dött. Maradjanak a homályban és ne rángassuk őket a napvilágra. Mert utó- jára még büszkének lesznek erre.

— Jabotinszky levele a Vaad Leumi elnökehez. Már jelentettük, Pinchas Ru- tenberg, a Vaad Leumi nagytanácsának elnöke elrendelte a zsidó jisuv önmeg- adóztatását. A Vaad Leumi és a zsidó városi és községi tanácsok legutóbbi kö- zös értekezletén részleteiben is megsza- vadták a szobanforgó indítványt. Esze- rint a minimális havi tíz font jövede- lemmeel rendelkező zsidók egyszázalékos adót kell fizessenek és ez az arány a száz fontos havi jövedelemig fokozatosan husz százaléka emelkedik. Rutenberg az értekezleten kifejtette, hogy ez a rend- kívül adó lehetővé teszi egy messzenemő program keresztülvitelét a jisuv szociális építményének ujjaszervezésére a kivéte- les viszonyok között. Ezenkívül legalább 50 ezer éhező zsidót akarnak Európából kimenteni. A jisuv szociális összetételé- nek ujjaszervezése azonban nem pártok szerint, hanem területi alapon kell végbe- menjen. Ebben a komoly orában — mon- domta Rutenberg — az egész jisuvnak vállalnia kell a felelősséget, revizionis- tának és agudistának éppugy, mint a többi csoportoknak, amelyek eddig ugyancsak kívül állottak a Vaad Leumi keretein. Rutenberg bejelentette, hogy Jabotinszky Vladimir, a revizionisták ve- zéré, levelet intézett hozzá, amelyben ki- jelent, hogy teljes tudatában van a je- lenlegi helyzetnek és az egyenlő jogok elvét mindenki számára nagyra becsüli. A Vaad Leumiba visszatért revizionisták delegátusa a vita során felszólalt és ki- jelentette, hogy a revizionisták azért tér- tek vissza a nemzeti tanácsba, hogy ily módon juttassák kifejezésre a jisuv és a zsidóság egységét. Kijelentette, hogy haj- landók bármilyen együttműködésre, ra- gadoskodnak azonban ahhoz, hogy szá- mukra megfelelő mértékű befolyást biz- tosítsanak nekik.

— Freud fia az angliai „osztrák lé- gió” vezetője. Az Angliában megalakult osztrák légión, amely a nyugati frontra készül menni, Sigmund Freud, a nemrég elhunyt világhírű tudós fiának vezetése alatt áll. Az ifjú Freud, a légión parancs- noka többek között a következőket mon- domta a légiónról: — Több ezer osztrák él ma Angliában, akiknek legnagyobb ré- sze menekült. Ezek az emberek fel akar- ják ajánlani szolgálataikat az országnak. Miként oly sokan közülünk, én is Anglia ellen harcoltam az elmúlt világháboru- ban, előbb mint egyszerű önkéntes, majd később, mint tiszt.

— TEHENÉSZETRE alkalmas házhely. Közvetlen a szénapiac mellett, a Pecc-patak partján eladó. Értekezhetni a kiadóhiva- talban.

VULCAN

Oradea, Bv. Reg. Ferdinand I

— Több, mint 3000 zsidó menekül- nek adott menedéket Kuba. A Jewish Centre most közzétett féltéves jelentéséből kitűnik, hogy az utóbbi hat hónapban 3184 zsidó menekült érkezett Cubába. A bevándorlókat a Centre hivatalnokai fo- gadják és szintén ők gondoskodnak a továbbvándorlásukról a többi közép- és délamerikai államokba.

Minőségben orakban izlésben **SZÖVEI** különlegességeink vezetnek! Dus választék! Szolid kiszolgálás **Havas és Grünfeld** posztóruház ORADEA, Piata Regina Maria I. (Kishida)

Kelmefestést Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi lisztülését szépen és olcsón vállalja **BORGOS** ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület

Minden nő szerezz meg a le- hetőséget arra, hogy szép s aldi szép, még szebb legyen! Szépnek lenni legyver, az étellel vivott harcban. Mindenütt előnyben része- sül a szép, csinos, elegáns nő. Arat a kozmetika, hanyag terméket, hibás vonalait pedig Kovács Sándorné (Nílgesz-telep) művészli fűzőkészítési tudá- sával szépsít meg. Divatos vonalakat adó formafűzőt, melltartót, príncessz, csipőszorítót, hig- ienikus orvosi fűzőt rendeljen nála.

„Mercedes” Irógépek a legjobbak

Irat-másolást és fordítást julányos áron vállal

MOCSÁRY

speciális írógép műszerész

TELEFON: 32-35.

Oradea, Bulv. Regele Ferdinand No. 13.

legolcsóbban árusít aktatáskát iskolatáskát

Páris. — A Le Temps című párisi lap tudni véli, hogy Lengyel Felső-Szilézia megszállása után a hatóságok nyomban bevezették a zsidókra vonatkozó összes bírósági törvényeket. A zsidó üzletek zárva vannak. A zsidók tulajdonában volt gépkocsik és rádiókészülékek a hatóságok birtokába mentek át. Sokan Lengyel ismerőseiknek előlították fel gépkocsijaikat.

Brüsszel. — A „Belga” brüsszeli távirati iroda azt jelentette nemrég, hogy Hitler nemcsak a lengyel zsidókat, hanem a németországi, ausztriai és csehszlovákiai zsidókat is Lengyel területen kívánja letelepíteni, ahonnan ki akarja a „Nieuwe Rotterdamse Courant” című holland lap berlini tudósítója a következőket közli: A Hitler által bejelentett lakosság-csere egyik legfontosabb kérdése a zsidók áttelepítése. A régi német földrajzban jelenleg 250 ezer, Ausztriában 100 ezer, a cseh protektorátus területén mintegy 150—200 ezer zsidó él. A németek által megszállott lengyel területeken élő zsidók pontos számát még nem lehet megállapítani. Berlinben azt hiszik, hogy a helyen lakott lengyel területeken egy vagy több területet akar fenntartani zsidók letelepítése számára és ezekről a területekről a más nemzetiségű lakosságot át akarja telepíteni.

Moszkva. — Kاونашba érkező jelentések szerint a szovjet hatóságok feloszlatták úgy a Cionista Szervezetet, mint a „Bund” nevű anticionista zsidó munkáspártot Vlnában és a fehér-orosz területein epusay, mint Lembergen és Kelet-Galliciában. A hatóságok ugyanakkor kijelentették, hogy nem fogják üldözni azokat az egyéneket, akik azelőtt akár a cionista, akár a bundista mozgalomban aktív részt vettek. Moszkvából jelelik, hogy a zsidó írók szövetsége bizottságokat küldött a fehér-orosz és tallincai területekre, hogy ott megszervezzék a jiddis kulturális mozgalmat. A bizottságok élén Dávid Berelsohn és Perce Malkis ismert zsidó írók állnak.

Jeruzsálem. — A palesztinai kormányzás a nyugat felé helyreállításával kapcsolatban számos rendkívüli intézkedést megszűntetett. A zsidó és az arab lakosság között a kereskedelmi együttműködés megindult és olyan együttműködés jött létre, amely a gazdasági élet további zavartalanosságát és fejlődését biztosítja.

Washington. — Az amerikai kormány hivatalosan közölte, hogy a Fülöp szigeteken akarja letelepíteni a Lengyelországból és Németországból elmenekült zsidókat. Ugyancsak a Fülöp szigetekre telepítették le a Hollandiába, Svájcba és Belgiumba emigrált zsidókat is. Az amerikai kormány ugyanakkor abesszini zsidó letelepítésről is tárgyalásokat folytat, amelyeket azonban Mussolini véleményétől tesz függővé. Az Abessziniában letelepítendő zsidók számának felső határa ötmillió lélek.

Budapest. — Az amerikai Joint megbízottakat küldött Lengyelország szomszédállamaiba, ahol lengyel zsidó menekültek átmenni menedéket kaptak, hogy ezen menekülteket pénzügyi és más természetű segélyben részesítsék. Segélybizottságok működnek Amsterdamban, Kاوناشban és a román határnál. A budapesti Joint-bizottság, amely eddig az ausztriai és csehszlovákiai menekültek segélyezésével foglalkozott és most átvette a lengyel zsidó menekültek segélyezését is, a határvárosokban barakkokat építtetett a menekültek számára.

Amsterdam. — Morris C. Tropper, az amerikai Joint európai végrehajtó bizottságának elnöke, beutazta Angliát, Belgiumot és Hollandiát, hogy tárgyalásokat folytasson a menekültügyi szolgálattal foglalkozó testületekkel egy háborús segélyszervezet kiépítése érdekében. Tropper kijelentette a Zsidó Távirati Iroda képviselője előtt, hogy Londonból Párisba, majd onnan Svájcba utazik, hogy a nemzetközi Vöröskeresztel megőrgvalla azokat az iránvonalakat, amelyekben foglalkoztatni a lengyelországi segélyezés művét. A segélyezési műt két részre kell osztani, Lengyelországnak az oroszok és a németek között történt felosztása tekintetében.

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA

— LEKÖSZÖNT ROSENBERG SÁMUEL, A SZATMÁRI ORTODOX HITKÖZSÉG ELNOKE. Már több ízben írtunk arról, hogy Rosenberg Sámuel, aki éveken át közmegelegedésre vezette a szatmári ortodox hitközséget nehéz időkben, súlyos feladatok között, vissza akar vonulni a hitközség vezetésétől. Lemondását íradóságára és másirányu elfoglaltságára való hivalkozással most megismételte és a hitközség előjárósága a legnagyobb sajnálattal tudomásul vette megváltozhatatlan elhatározását, bár több ízben kérték tisztségének megtartására. Erdemeli egyhangu elismerése mellett köszönetét fejezte ki az előjáróság a távozó elnöknek és az új választásokig ideiglenesen Freund Sándort, az eddigi alelnököt kérte fel az elnöki teendők ellátására. Freund Sándor személyében agillis vezető került a szatmári ortodox hitközség élére.

— KOMFORTOS GARZON LAKÁS, egy szoba, fürdőszoba, előszoba és mellékhelyiségekkel, központi fűtésű új házban kiadó. Bővebbet a „Népünk” kiadóhivatalában, strada Miron Pompiliu 8.

— HALÁLOZÁS. Nagy részvétet keltett a nagyváradi zsidóság körében özvegy Guttman J. József halála. Vallásos életet élt és gyermekeit is ebben a szellemben nevelte. Matuzsálemi kort ért meg, 85 éves korában ragadta el a halál szerettei köréből. Temetése rendkívül nagy részvét mellett folyt le. Gyászolják gyermekeit, a nagyváradi kereskedelmi életben szerepet játszó Guttman Sándor és Lajos gépkereskedők és földbirtokosok, Guttman Jenő Budapest és leánya: özvegy Hartstein Jenőné.

— Héber helyett a jiddis nyelvet vezették be a zsidó iskolákban Lengyel-Oroszországban. Kاوناشba érkező jelentés szerint a szovjet hatóságok Vlna környékén és Fehéroroszország nyugati részeiben betiltották a héber nyelv tanítását és a zsidó vallásoktatást az általános iskolákban és bezárták a héber és zsidó vallási iskolákat. Az általános iskolákban a héber helyett a jiddis nyelvtanítást vezették be. — Ugyanakkor Vlnából közlik, hogy ott nem került sor egyetlen zsidó vezető letartóztatására sem. Csernichowot, a jiddis néppárt egyik vezetőjét, a vlnai állami bank elnökévé nevezték ki. Vlna orosz rendőrfőnöke is zsidó. Vlnának Litvániához való csatlóása, illetve a litván csapatoknak a bevonulása megint új helyzetet fog teremteni a vlnai zsidóság számára.

— HALÁLOZÁS. Nagyváradi zsidó társadalmában mely és igaz részvétet keltett Schwartz Ernő fatermelő hirtelen bekövetkezett tragikus halála. A daliás természetű, csak az üzletnek és családjának élő férfi, éppen üzleti tárgyalásokat folytatott, amikor hirtelen szívéhez kapott és néhány perc alatt kiszenvedett. Halálát szívizélhűdés okozta és 55 éves korában ragadta el a halál szerettei köréből. Schwartz Ernőt, feleségén: Klein Margitón kívül — (Klein Adolf Dobrest leánya) két fia és egyetlen leánya: dr Farkas Pálné gyászolják. Temetése hétfőn ment végbe a Cosbuc uccai gyászháztól, ahol Dr. Vajda István főrabbi tartott szívhezszóló és megható gyászbeszédet.

ספר תורה:
ואררע נע געבט פון דער קהלה החדשה
מאסיעם מארנאריעש. דאדער ערויכען וויר
יערען יוד אדער נעמינדע וועקע שטאמס
דיעה האט דיעם בעענאנדן זאל זאגן אפער-
שטענדיגען דא באים פער ארדסעס:
LERNER LAZAR
Moiseu
Judejul Maramures

S-U-M-O-R

AZ ESZTORSZÁGI NÉMETEK BIZTATÁSA.

Amikor a napokban az esztországi németek megerkeztek Berlinbe, Hitler kancellár fogadta őket s a következőket mondotta nekik röviden és veleszen: — Ezentul németek lesztek — és n e m e z z t e k . . .

MIÉRT SZAKITOTTAK?
— Tudja Ön, hogy a törökök és oroszok miért nem tudtak megéyezni?
— Nem tudom,
— Egyszerű dolog, cherchez la femme, keresd a nőt... egy nő miatt veszték össze...
— És ki volt a nő?
— Hát nem tudja? Dardan-Ella.

HOGY FOG BEJUTNI A MENYORSZÁGBA?

Nagyon mulató ember volt Fáyvel. A rabbi megdörgölte őt és azt mondotta: Hallod-e Fáyvel, miért iszol, téncolsz és miért eszel annyi tréfit, hiszen nem iatsz be a menyországba... Mire Fáyvel így válaszolt:
— Téved rebbelében, mert én bejutok majd a menyországba... Ugy fogom csinálni, hogy amikor Gábriel arkangyal ott lesz a menyországban, én kinyitom majd az ajtót, aztán megint becsukom. Aztán megint kinyitom és megint becsukom. Amikor már vagy tízszer így ki meé benyitom az ajtót, akkor nagy léghuzat fog támadni és erre Gábriel arkangyal rámköli majd:
— Na mi lesz? Vagy ki, vagy bel... Erre azután én be fogok menni...

AHOL NINC S ALDÁS.

Egy templomgyűekben nem lártos gazdag embert felhívték a Tórahoz megünnepekor. A templomszékbe megmögvarázta neki, hogy mit kell tégven. De amikor már ott állott a Tóra előtt, mégse tudta mit kell csinálnon. Epen az áldást kellett mondani és nagy zavarban volt. Végre főt a sámesz, akire tanácsalannul nézett a gazdag ember.
— Mit néz rám — rajtam nincsen áldás — mondotta idegelen a sámesz.

A FÖLDALATTI VASUT ELNEVEZÉSE.

Amióta az Oktogon-teret Budapestben Mussolini-ternek nevezik, a Köröndöt pedig Hitler-ternek, azóta a földalattit: tengely-alattjárónak nevezik a pesti humor.

KÉT PESTI ZSIDÓ TALÁLKOZIK A MASIKKAL TANGANYIKÁBAN.

— Te Méritz, mit csinálsz itt az öserdőben?
— Oroszlánvadász vagyok.
— És te?
— Aranybányász és ültetvényes.
— Vajjon mit csinál most barátunk a Schwartz?
— Ő most Pesten van, mindig olyan kalandortermészet volt...

SZOMORUFÜZ — BUDAPESTEN?

— Miért szomorú a fűz?
— Mert gallyait nem vették fel a Kamaracérben...

AZ IDEÁLIS RABBI.

Az egyik kis hitközségben rabbit állaltattak. A rabbi három dolgot kötött ki magának. Először: nem törődik mással, csak övele törődjenek, másodsor: ő egy gyenge ember, vigyék helyete a hvek nála a házigazda szerepét és harmadsor: ő meg akarja adni azt a tiszteletet minden hitközségi tagnak, amit azonban ő önmagának nem kér.
A hitközség előjárósága el volt ragadva új papjával és aláit mindent. Volt azonban egy nagyon szegény ember, akít elég okosnak és hátrósz tartottak, az meglátogatta a rabbit és megkérdezte tőle, hogy magyarázza meg neki a három pont értelmét. A megválasztott rabbi a következőképen felelt:
— Azt hallottam, hogy sok anorer (koldus) van itt az én közösségemben, akik között nagy a nyomor, azért mondtam azt az első pontban, hogy még ha éhenhalnak is a hvek én nem törődök velem, csak velem törődjenek a hvek és fizetésemet pontosan eszközöljék. A második feltétel értelme, hogy ha két perlekedő fón hozzám és gyenge fizikumom miatt nem bírom őket kiöböni, vigye mindenkéi nálam a házigazda szerepét. Harmadsor: minden hívevet évek múltán én akarom eltemetni és a vég-tisztelességet megadni, amiből én a magam részére nem kérek semmit.

